

Siirtomaavallan lopun alku Palestiinassa

Iso-Britannian parlamentissa käydyt kaksi suurta debattia Palestiinasta vuosina 1936 ja 1937
arabikapinoiden aikana

Oskari Hedback

Pro gradu -tutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, yleinen historia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2024

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, Yleinen historia

Oskari Hedback

Siirtomaavallan lopun alku Palestiinassa

Sivumäärät: 59

Tutkielman aiheena on Iso-Britannian alahuoneessa käydyt kaksi suurta debattia Palestiinasta vuosina 1936 ja 1937 arabikapinoiden aikana. Tutkielmassa tutkitaan sitä, minkälaista keskustelua näissä kahdessa parlamentin alahuoneen debattissa käytiin Palestiinasta. Tutkimuksessa selvitetään sitä, minkälaista keskustelua Palestiinan tilanteesta ja Iso-Britannian siirtomaavallasta Palestiinassa käytiin. Näiden kahden pääasiallisen tutkimuskysymyksen ohella tarkastellaan sitä, minkälaista kehitystä näissä diskursseissa tapahtui vuosien välillä sekä sitä, minkälaista vaikutusta vuonna 1937 julkaistulla Peelin komitean raportilla oli näihin diskursseihin.

Tutkimuksen pääasiallisena alkuperäisaineistona toimivat viralliset pöytäkirjat 19. kesäkuuta 1936 ja 21. heinäkuuta 1937 käydyistä Palestiina debateista sekä 7. heinäkuuta 1937 julkaistu Peelin komitean raportti. Tutkimustyypiltään tutkielma on laadullista tutkimusta. Alkuperäisaineiston analysoinnissa ja diskurssien muutoksen tarkastelussa käytettiin diskurssianalyysin ja lähilukemisen analysointimenetelmiä.

Tutkielman keskeiset tutkimustulokset ovat, että keskustelu Palestiinan tilanteesta ja Iso-Britannian siirtomaavallasta oli kahtia jakautunutta. Debatteihin osaa ottaneet edustajat pystyttiin jakamaan kahteen ryhmään, sionistiedustajiin ja kriittisiin edustajiin. Sionistiedustajat tukivat Iso-Britannian siirtomaavaltaa ja pyrkivät oikeuttamaan sitä puheenvuorojensa aikana esimerkiksi taloudellisin perustein. Sionistiedustajat tuomitsivat arabikapinat ja pyrkivät puheenvuoroissaan delegitimoimaan arabien itsemääräämisoikeutta. Kriittiset edustajat kritisoivat Iso-Britannian siirtomaavaltaa ja sitä, miten ja millä perustein sionistiedustajat perustelivat sen oikeuttamista. Kriittiset edustajat näkivät, että arabeilla oli itsemääräämisoikeus ja perustelivat tämän puolesta puheenvuorojensa aikana.

Peelin komitean raportilla ja etenkin siinä ehdotetulla Palestiinan jakosuunnitelmalla huomattiin olleen vaikutusta käytyihin keskusteluihin. Sionistiedustajien käyttämissä siirtomaavallan oikeuttamisen perusteluissa tapahtui muutoksia, mutta Palestiinan siirtomaavaltaan suhtautuminen pysyi suhteellisen samana kuin aiemmassa debattissa. Sionistiedustajat tuomitsivat jakosuunnitelman ja sen toteuttamisen. Kriittiset edustajat tukivat jakosuunnitelman toteuttamista, siirtomaavallan päättämistä ja perustelivat arabien itsemääräämisoikeuden puolesta.

Avainsanat: Palestiina, arabikapinat, itsemääräämisoikeus, delegitimointi, Iso-Britannia, siirtomaavaltaa, oikeutus

1	JOHDANTO	4
1.1	Tutkimuksellinen konteksti ja keskeiset käsitteet	4
1.2	Tutkimuskysymykset, aineiston rajaus ja menetelmät	9
2	COLONIAL OFFICE, 19.6.1936	13
2.1	Sionistiedustajat	15
2.1.1	Taloudella ja kehityksellä on eniten merkitystä	16
2.1.2	Iso-Britannian siirtomaavalta, intressit ja mandaatti	18
2.2	Kriittiset edustajat	21
2.2.1	Talous, sionismi ja imperialistiset tavoitteet	22
2.2.2	Siirtomaavalta, strateginen hyöty ja poliittinen itsemäärääminen	24
3	PALESTINE, 21.7.1937	28
3.1	Sionistiedustajat	29
3.1.1	Osapuolien intressit ja poliittiset näkökulmat	30
3.1.2	Palestiinan jakosuunnitelma ja sen käytännön toteuttamisen kritiikki	34
3.1.3	Siirtomaahallinnon ja hallituksen syyttäminen sekä mandaatin toimivuus	42
3.2	Kriittiset edustajat	45
3.2.1	Arabien asialla ja sen puolesta	46
3.2.2	Jakosuunnitelmaan suhtautuminen	48
3.2.3	Siirtomaahallinto ja mandaatti	50
4	PÄÄTELMÄ	52
	LÄHTEET	56
	Julkaistut alkuperäislähteet	56
	Tutkimuskirjallisuus	56

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksellinen konteksti ja keskeiset käsitteet

Tutkimusaiheen valinnan aikana syyskuun alussa 2023 Israelin ja Palestiinan väliset tilanteet eivät olleet eskaloituneet niiden nykyiseen tilaan. Palestiinalainen terroristijärjestö Hamas ei ollut vielä hyökännyt Israeliin, eikä mahdollisesta uuden sodan alkamisesta ollut tällöin vielä mitään tietoa. Voidaan siis sanoa, että tämän tutkimuksen aiheesta tuli yllättäen ajankohtaista. Vaikkakin monelle Israelin ja Palestiinan välinen konflikti saattaa vaikuttaa uudelta, sitä se kuitenkin ei ole. Sen historialliset juuret sijoittuvat 1900-luvun alkuun. Tällöin nykyinen Israelin alue oli vielä Iso-Britannia hallinnassa Kansainliiton myöntämänä mandaattialueena, jota kutsuttiin Palestiinaksi. Nykyisen konfliktin ymmärtämisen ja mahdollisen ratkaisun kannalta on erityisen olennaista, että ymmärretään näitä Iso-Britannian imperialistisen siirtomaavallan aikana muodostuneita kehityskaaria, jotka ovat lopulta johtaneet jo yli 70 vuotta kestäneen Israelin-Palestiinan konfliktin puhkeamiseen.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan kahta Iso-Britannian parlamentin alahuoneessa käytyä debattia Palestiinasta vuosina 1936 ja 1937 arabikapinoiden aikana. Tutkimuksessa selvitetään sitä, minkälaista keskustelua Palestiinan tilanteesta ja Iso-Britannian siirtomaavallasta käytiin. Näiden kahden pääasiallisen tutkimuskysymyksen ohella tarkastellaan sitä, minkälaista kehitystä näissä diskursseissa tapahtui vuosien välillä sekä sitä, minkälaista vaikutusta vuonna 1937 julkaistulla Peelin komitean raportilla oli näihin diskursseihin. Alkuperäisaineistoina toimivat kaksi Iso-Britannian alahuoneen parlamentissa käytyä suurta debattia sekä Iso-Britannian vuonna 1937 toteutettaman Peelin komitean raportti kyseisestä arabikapinasta. Iso-Britannian asema Palestiinan ongelmien muodostumisessa oli erittäin keskeinen, minkä takia sen osallisuuden ymmärtäminen näiden kriisitapahtumien muodostumisessa ja konfliktien puhkeamisessa on erityisen olennaista.

Palestiinan alueen kriisitilanteen historiallisista juurista kertovat kaikki ne lukuisat eri konfliktit Palestiinan arabiväestön ja juutalaisväestön välillä, jotka tapahtuivat Iso-Britannian 28 vuotta kestäneen suhteellisen lyhyen siirtomaavallan aikana Palestiinassa. Ensimmäiset kuolonuhreja vaatineet yhteenotot tapahtuivat jo heti siirtomaavallan alkamisvuonna 1920, jolloin Jerusalemin vanhassa kaupungissa syttyi kuolonuhreja vaatinut mellakka arabi- ja juutalaisväestön välillä.¹ Tässä tutkielmassa tarkasteltava vuosien 1926–1939 arabikapina

¹ Auerbach 2021, 6–8.

ajallisesti pitkäkestoisinta ja Iso-Britannian siirtomaavallan kannalta murroksellista kriisitilannetta mandaatti ajan Palestiinassa.

Tutkimuksessa käytetään termejä Palestiina ja mandaatti-Palestiina keskenään vaihtokelpoisina nimityksinä. Aikalaisnimityksenä alueesta käytettiin useimmiten pelkästään nimeä Palestiina (eng. Palestine), vaikka alueen virallinen nimitys olikin Palestiinan brittiläinen mandaatti (eng. Mandatory Palestine). Tutkimuksessa käytetään ajoittain mandaatti termiä selkeämmin erottamaan siirtomaa-ajan Palestiina nykyajan epävirallisesta Palestiinan valtiosta eli Palestiinalaisalueesta. Kun tutkimuksessa puhutaan arabiväestöstä taikka käytetään siihen liittyviä termejä, kuten arabiväestö ja arabieliitti, viitataan niillä nimenomaan Palestiinan arabeihin. Tutkimuksessa käytettävässä lähdeaineistossa ei esiinny Palestiinan väestöstä puhuttaessa termiä palestiinalainen, vaan väestö jaotellaan aina arabiväestöön ja juutalaisväestöön. Nykyaikana puhuttaessa palestiinalaisista viitataan arabialaisiin, jotka asuvat nykyisellä Palestiinalaisalueella Länsirannalla ja Gazassa. Tutkimuksessa ei käytetä termiä palestiinalainen kuvaamaan arabeja, jotta pystytään selkeämmin erottamaan heidät Palestiinan juutalaisväestöstä, jotka olivat käytännössä myös palestiinalaisia. Olisi myös anakronistista käyttää tutkimuksessa arabeista termiä palestiinalainen, koska käsitettä ei käytetty aikanaan samassa kontekstissa, kuin mitä sitä nykyään käytetään.

Vuosien 1936–1939 arabikapinat olivat Palestiinan arabiväestön laajamittainen kansannousu Iso-Britannian siirtomaahallintoa ja sen toteuttamaa sionismimyönteistä politiikkaa vastaan. Kolme vuotta kestänyt kapina voidaan lähtökohtaisesti jakaa kahteen eri vaiheeseen. Ensimmäisen vaiheen ja itse kapinan pääasiallisena laukaisijana oli 15. huhtikuuta tapahtunut Tulkramin ampuminen, jossa ryhmä arabialaisia asemiehiä surmasivat kaksi juutalaista miestä Anabtan ja Tulkramin kaupungin välisellä maantiellä. Asemiehet olivat arabinationalistin ja uskonnollisen johtajan Izza Din El Kassamin seuraajia. El Kassam oli kuollut edeltävänä vuonna Iso-Britannian mandaatti-Palestiinan poliisien luoteihin, joka toimi osaltaan asemiehien koston motiivina.² Tulkramin ampuminen sysäsi käyntiin väkivaltaisuuksien noidankehän Palestiinan arabiväestön ja juutalaisväestön välillä. Tästä seurasi peräkkäisiä väkivallantekoja ja mellakoita osapuolten välillä, kuten kahden arabialaisen

² Nafi 1997, 185–186.

plantaasityöntekijän surma 16. huhtikuuta sekä 17. päivän mellakat Jaffassa ja Tel Avivissa, jotka myös vaativat useita kuolonuhreja.³

Kansannousu sai symbolisesti alkunsa 19. huhtikuuta, kun useissa eri kaupungeissa arabiväestöt aloittivat hyökkäykset brittiläistä ja juutalaista väestöä vastaan. Samalla arabien paikalliset kansalliskomiteat aloittivat laajamittaiset yleislakot. Yleislakot siirtyivät 25. päivä lopulta kahden vaikutusvaltaisen arabiklaanin Husaynin ja Nashashibin klaanien muodostaman Arabikomitean johtoon. Arabikomitea laati kolmiosaisen vaatimuslistan Iso-Britannian hallitukselle, jonka vaatimukset olivat juutalaisten maahanmuuton kieltäminen, maanomistuksen siirtämisen kieltäminen arabeilta juutalaisille ja edustuksellisen kansallisen hallituksen perustaminen Palestiinaan.⁴

Palestiinan siirtomaahallinto reagoi kapinoihin sen alkumetreillä hitaasti ja vähäisellä voimankäytöllä. Siirtomaahallinnon korkein edustaja Arthur Wauchope pani vastahakoisesti maassa käytäntöön hätätilan, jonka avulla levottomuuksia ja kansannousua yritettiin taltuttaa. Ihmisten liikkuvuutta isoissa kaupungeissa, kuten Tel Avivissa ja Jaffassa, rajoitettiin asettamalla ulkonaliikkumiskieltoja. Tämän lisäksi aseiden, ammusten, räjähteiden myynti ja hallussapito kiellettiin.⁵ Lopulta Palestiinaan tuotiin lisää sotilaita läheisten siirtomaiden varuskunnista, kuten Egyptistä, Palestiinan varuskuntiin vahvistukseksi. Asetetulla hätätilalla helpotettiin myös syytettyjen kapinallisten oikeudenkäyntejä.⁶

Iso-Britannian hallitus tilasi selvityksen arabikapinoiden syistä, ja lähetti kuninkaallisen komitean, sittemmin Peelin komiteaksi kutsutun virkamiesryhmän selvittämään Palestiinan tilannetta. Peelin komitea tuotti arabikapinoista raportin, jonka tärkein ehdotus oli jakaa Palestiina kahteen erilliseen juutalais- ja arabivaltioon ja samalla päättää Iso-Britannian mandaattivalta.

Kapina loppui symbolisesti 17. toukokuuta 1939 Iso-Britannian julkaisemaan valkoiseen paperiin (eng. white paper). Valkoinen paperi oli hallituksen julkilausuma, jossa otettiin kantaa sen tulevaisuuden suunnitelmiin mandaatti-Palestiinan politiikasta ja linjauksista. Julistuksessa oli kolme tärkeää linjausta. Ensimmäinen linjaus oli perustaa itsenäinen Palestiina, jota hallitsi arabien ja juutalaisten muodostama yhteishallitus. Toinen linjaus oli

³ Hughes 2019, 1–3.

⁴ The Palestine Royal Commission report, s.97.

⁵ Hansard, disturbances in palestine, volume 311: Thursday 23 April 1936.

⁶ Hughes 2019, 3–5.

juutalaisten siirtolaisten maahanmuuton rajoittaminen Palestiinaan 75 000 henkilöön viiden vuoden aikavälillä. Kolmas linjaus liittyi juutalaisten maanomistukseen, jota ei suoranaisesti rajoitettu niin kuin arabikomissiolla oli aikaisemmin ollut vaateena. Sen sijaan Palestiinan siirtomaahallinnon korkein edustaja (*high commissioner*) sai valtuudet valvoa maanomistusta ja sen omistajanvaihdoksia tarkemmin, jotta arabien maanomistus ei ainakaan merkittävästi vähenisi.⁷

Vuosien 1936–1939 arabikapinoiden ymmärtämisen kannalta, on hyvä taustoittaa mandaatti-Palestiinan historiaa ja näin kontekstualisoida tutkimusta. Iso-Britannian siirtomaavalta Palestiinassa sai alkunsa ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Palestiina oli aiemmin ennen ensimmäisen maailmansodan loppua kuulunut silloisen Osmaani valtakuntaan, joka oli sodassa osa keskusvaltojen liittoumaa yhdessä Saksan ja Itävalta-Unkarin kanssa. Sodan aikana Iso-Britannia pyrki ajamaan Osmanien valtakunnan joukot pois Palestiinan alueelta yhdessä paikallisten arabialaisten vastarintajoukkojen kanssa. Iso-Britannia oli tehnyt sodan aikana sopimuksen arabialaisten vastarintajoukkojen kanssa, jossa arabeille luvattiin Iso-Britannian sotasuunnitelmien avunannon vastineeksi alueelliset itsemääräämisoikeudet sodan loppumisen jälkeen. Tämä sopimus tunnettiin jälkeinpäin Hussein-McMahonin kirjeenvaihtona, joissa Egyptin siirtomaahallinnon johtaja Henry McMahon lupasi Mekkan sharifille Hussein bin Alille arabialueiden itsenäistymisen sodan loputtua.⁸

Palestiinalla oli merkittävää strategista merkitystä Iso-Britannialle. Se toimi sekä puskurialueena arvokkaalle läheiselle Suezin kanavalle, että sijaitti maantieteellisesti hyvällä alueella Iso-Britannian muiden Lähi-Idän siirtomaiden, kuten Mesopotamian ja Transjordanian hallinnoinnin kannalta.⁹

Iso-Britannian vallan Palestiinassa on katsottu alkaneen jo vuonna 1917, kun se valtasi Jerusalemin kaupungin Osmanivaltakunnalta, jonka jälkeen se alkoi pitämään Palestiinassa yllä miehityshallintoa. Huomion arvoista on, että Iso-Britannia piti Palestiinan aluetta omanaan jo ennen kuin Osmanivaltakunta oli edes virallisesti antautunut, luovuttanut aluetta ja sota päättynyt.¹⁰ Sodan loputtua keskusvaltojen häviöön Iso-Britannian sotajoukot olivat jo kätevästi strategisesti ja maantieteellisesti merkittävällä Palestiinan alueella. Siltä kuitenkin

⁷ The Palestine Royal Commission report, 1937.

⁸ Kattan 2009, 98–100.

⁹ Kattan 2009, 38–40.

¹⁰ Jacobson 2011, 1; Biger 2004, 53.

puuttui vielä kansainvälisesti tunnustettu lupa ja sen suoma oikeutus hallinnoida tätä arvokasta uutta imperiuminsa aluelisäystä siirtomaana.

Tässä kohtaa merkittäväksi tekijäksi tuli vuoden 1920 San Remon konferenssi, jossa ympärysvaltojen voittajamaat Iso-Britannia, Ranska ja Italia jakoivat häviäjä valtioiden imperiumien alueet keskenään toisilleen. Jaossa entisen Osmanien valtakunnan Lähi-Idän alueet jaettiin Iso-Britannian ja Ranskan kesken. Jaettujen alueiden hallinnoimisen lupa ja oikeutus myönnettiin Iso-Britannialle Kansainliiton mandaattijärjestelmän kautta, joka oli luotu varta vasten tätä tehtävää varten. Vaikka nimellisesti mandaattialueet eivät olleet siirtomaita, tosiasiaa ne kuitenkin olivat sitä. Paikallisella väestöllä ei ollut itsemääräämisoikeutta taikka poliittisia vaikutusmahdollisuuksia alueen hallinnoimisessa. Palestiinan alue oli täysin, niin poliittisesti kuin sotilaallisesti Iso-Britannian hallussa.¹¹

Viimeisimmät tutkimukset ovat osoittaneet, että Kansainliiton mandaattijärjestelmä on vahvasti olleet Iso-Britannian, Ranskan ja Italian hallinnassa ja näin ollen toimineet näiden maiden intressien eduksi. Kansainliitolla ei käytännössä ollut kykyä vaikuttaa holhoajavaltion toimiin eikä siihen, miten mandaattialueita hallinnoidaan.¹² Palestiinan alueen hallinnointi mandaattijärjestelmään perustuen voidaan nähdä Iso-Britannian vallan kansainvälisenä legitimoinnin välineenä. Ilman näennäistä Kansainliiton myöntämää mandaattia Iso-Britannian vallan oikeutus Palestiinan alueella olisi ollut hyvin heikosti perusteltua ja oikeutettua. Ottaen huomioon, että tänä aikana kansojen itsemääräämis- ja ihmisoikeuden ideat olivat 1800-luvun lopulta lähtien olleet nousemassa länsimaisten arvojen keskiöön ja tätä kautta vaikuttaneet dekolonisaation etenemiseen.¹³

Tässä tutkimuksessa sionismilla tarkoitetaan 1800-luvun lopulla Itävalta-Unkarilaisen Theodor Herzlin perustaman juutalaisten kansallisen liikkeen pohjalta syntyneitä aatetta, jonka tavoitteena oli luoda ja perustaa juutalaisille oma alueellinen kansallisvaltio. Tästä sionismista puhutaan joskus myös poliittisena sionismia. Theodor Herzlin ohella toinen merkittävä varhaisen sionistisen liikkeen merkkihenkilö oli venäjänjuutalainen kemisti Chaim Weizmann. Weizmann oli toiminut ensimmäisen maailmansodan aikana Iso-Britannian sotatoteellisuudessa kemistinä, minkä takia hänellä oli suhteita Iso-Britannian politiikan eliitin piireihin. Hyödyntämällä näitä kytköksiä hän oli yksi varhaisimmista juutalaisista sionisteista,

¹¹ Quigley 2022, 63–65.

¹² Pedersen 2005, 129.

¹³ Stilz 2015, 6–7.

jotka alkoivat ajamaan ja lobbaamaan sionistisen liikkeen tavoitteita Iso-Britannian poliittisille piireille. Sionistisen liikkeen työ kulminoitui lopulta vuonna 1917, kun Weizmann ja Iso-Britannian sionistinen organisaatio olivat saaneet Iso-Britannian pääministerin Arthur Balfourin vakuutettua sionistisen liikkeen tavoitteista ja niiden mahdollisista hyödyistä Iso-Britannian ulko- ja sotapoliittisille päämäärille.¹⁴

Vuonna 1917 esitetty Iso-Britannian pääministerin nimeä kantanut Balfourin julistus on keskeistä Palestiinan kannalta, koska siinä epämääräisesti ilmaistiin Iso-Britannian tukevan juutalaisten kansallisen kodin perustamista juuri Palestiinaan. Vaikka Balfourin julistus ei ollut virallisesti Iso-Britanniaa laillisesti sitova dokumentti,¹⁵ siitä kuitenkin tuli sionistiselle liikkeelle epäsuoruudesta huolimatta tärkeä lupaus juutalaisen kansallisvaltion tulevaisuudesta Palestiinassa. Balfourin julistus on McMahan-Hussein kirjeenvaihdon ohella yksi niistä monista Iso-Britannian antamista tarkoituksellisen epäselvistä julistuksista, joista on jälkepäin käyty väittelyä osapuolien välillä niiden todellisesta tarkoituksesta.

Tarkoituksen mukaisesti epäselvästi annetut julistukset ja lupaukset niin sionisteille kuin Palestiinan arabeille antoivat Iso-Britannialle runsaasti poliittista liikkumavaraa. Tarpeen tullessa Iso-Britannia olisi pystynyt kokonaan luopumaan annetuista lupauksista. Oletettu epämääräisyyden tuoma poliittinen liikkumavara ryhmittymien välillä aiheutti suuren osan Palestiinan poliittisista ongelmista, edesauttoi tilanteiden kärjistymistä väkivaltaisuuksiin arabien ja juutalaisten välillä, sekä loppujen lopulta edisti Iso-Britannian siirtomaavallan päättymistä.

1.2 Tutkimuskysymykset, aineiston rajaus ja menetelmät

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, minkälaista keskustelua Iso-Britannian parlamentin alahuoneessa käytiin Palestiinasta arabikapinoiden aikana vuosina 1936 ja 1937. Tähän kysymykseen liittyen tutkitaan, miten siirtomaavallasta ja arabikapinoiden tavoitteista keskusteltiin, sekä miten kapinoista tuotettuun Peelin komission raporttiin suhtauduttiin ja mitä vaikutusta sillä oli näihin käytyihin keskusteluihin. Oliko Peelin komission raporteilla vaikutusta siihen, miten parlamentissa suhtauduttiin Iso-Britannian siirtomaavaltaan Palestiinassa. Miellettiinkö se oikeutetuksi tai tiedostettiin Iso-Britannian Palestiinaan liittyvät menettelytavat, lupaukset ja linjaukset mahdottomiksi toteuttaa molempia osapuolia

¹⁴ Reinharz 2020, 111; Quigley 2022, 29–34.

¹⁵ Quigley 2022, 16.

tydyttävästi? Miten siirtomaavaltaa perusteltiin ja miten arabien itsemääräämisoikeus nähtiin edustajien keskuudessa?

Sionismin keskeinen rooli ja vaikutusvalta näissä diskursseissa on myös keskeisessä osassa tutkimuksen tarkastelua. Kuten aiemmin mainittu sionistisella ajattelulla ja sen tukemisella on ollut yllättävän pitkät perinteet Iso-Britannian sisä- ja ulkopoliitikassa.

Alahuoneen keskustelujen tarkastelun kautta näemme miten siirtomaavallan tavoitteista ja niiden vaikutuksesta Palestiinan tilanteeseen käytiin keskustelua. Kuinka tietoisia Iso-Britannian parlamentin alahuoneessa oltiin siitä, että näiden tavoitteiden ja Iso-Britannian tekemien lupauten toteuttaminen oli mahdotonta. Tutkimuksessa ollaan myös kiinnostuneita siitä, mitä vaikutusta Peelin komitean raportilla oli näihin käytyihin keskusteluihin ja tehtiinkö sen pohjalta linjauksien muutoksia.

Tutkimuksen alkuperäisaineistot ovat kaksi suurta debattia, joista ensimmäinen käytiin 19.6.1936 ja toinen 21.7.1937. Tutkimuksen ajallinen rajausta perustuu tarkasteltavan aikavälin murroksellisuuteen niin Iso-Britannian siirtomaavallan kannalta, kuin myös nousevien levottomuuksien osalta juutalais- ja arabiväestön välillä. Arabikapinoiden aikana 1936–1939 Iso-Britannian ulkopoliittinen johto tuli oletettavasti ensimmäistä kertaa tietoiseksi siitä, että mandaatti-Palestiinan ongelmallista tilannetta oli käytännössä mahdotonta ratkaista. Suunnitellut menettelytavat ja linjaukset sionistiselle järjestölle ja Palestiinan arabiväestölle olivat mahdotonta toteuttaa niin, että ne molemmat toetuisivat molempia osapuolia tyydyttävästi. Iso-Britannia oli jo pitkään vaarallisesti taiteillut molempien osapuolien, sekä sionististen organisaation johtohenkilöiden, sekä Palestiinan arabien kanssa omia imperialistisia päämääriään saavuttaakseen. Molemmille ryhmittymille tehdyistä lupauksista kasautuneet eripuraisuudet ja tyytymättömyys siirtomaahallinnon toimintaan kostautuivat ensimmäistä kertaa laaja-alaisesti Palestiinassa, joka osaltaan merkitsi jo tulevaa Iso-Britannian siirtomaavallan loppua Palestiinassa.

Iso-Britannian toimista muodostuneet monisyisten ongelmien realisoitumiseen liittyy olennaisesti Peelin komitean tuottama tilanneraportti Palestiinan tilanteesta. Vaikka Palestiinassa oli ollut ongelmia jo Iso-Britannian siirtomaavallan alkamisesta lähtien, konkretisoitui Palestiinan ongelmien vakavuus kotiväelle vasta Peelin komitean raportin myötä vuonna 1937. Aiemmista levottomuuksista, kuten Jaffan mellakoista tehty selvitys, sekä Jerusalemin vuoden 1929 mellakoista tehty Shaw komitean raportti, mutta ne eivät olleet

saaneet aikaan samanlaisia reaktioita Iso-Britanniassa, jotka olisivat saaneet jotain konkreettisia toimia aikaiseksi.

Tutkimuksessa käytetään lähdeaineistona Iso-Britannian parlamentin alahuoneen debatin pöytäkirjoja. Debatin pöytäkirjat on koottu Iso-Britannian parlamentin ylläpitämään ja kehittämään Hansard verkkotietokantaan, josta löytyvät niin ylä- kuin alahuoneiden istuntojen pöytäkirjat. Pöytäkirjat sisältävät sanatarkat yksityiskohtaiset raportit istuntojen sisällöstä, kuten käydyistä keskusteluista, väittelyistä ja ministerien tiedoksiannoista.

Iso-Britannian parlamentti koostuu kahdesta eri osasta, alahuoneesta (House of Commons) ja ylähuoneesta (House of Lords). Tutkimuksessa käytetään Iso-Britannian alahuoneen debatteja, sen takia, että alahuone on todellista poliittista ja lainsäädännöllistä päätäntävaltaa käyttävä kansanedustuslaitos, joka koostuu enemmistövaaleilla valituista kansanedustajista. Ylähuoneen toiminnan tarkoitus on enemmän neuvoa antava ja keskusteleva poliittinen elin, jonka jäseniä ei valita vaalein. Näiden seikkojen takia alahuoneen valinta tarkastelun kohteeksi on tutkimuskysymyksen kannalta hedelmällisempi vaihtoehto.

Tutkimuksen alkuperäisaineiston ja tutkimuskirjallisuuden painottuminen englanninkieliseen aineistoon aiheuttaa tutkimukselle puolueellisuuteen liittyviä haasteita. Arabiankielisen aineiston vähäinen määrä ja niiden vaikea saatavuus rajoittavat konfliktin toisen osapuolen näkökulman tutkimista ja vinouttaa Palestiinaan liittyvää tutkimusta. Näillä seikoilla on tässäkin tutkimuksessa vaikutusta, sillä niin käytettävässä lähdeaineistossa, kuin tutkimuskirjallisuus on englanninkielistä.

Iso osa Palestiinan mandaattiajan alkuperäislähteistä on aikojen saatossa hävinnyt sekä vaurioitunut. Esimerkiksi suurta osaa Iso-Britannian siirtomaahallinnon asiakirjoista on todennäköisesti tarkoituksenmukaisesti hävitetty jo silloin, kun Iso-Britannia vetäytyi Palestiinasta 1948.¹⁶ Nykyaikaan selviytyneiden aineistojen kohdalla on myös haasteita. Osan, kuten Iso-Britanniassa sijaitsevien aineistojen kohdalla ongelmana on, että näitä aineistoja on digitoituna hyvin vähän ja ne saattavat olla saatavilla vain paikallisesti taikka maksumuurin takana. Samoja ongelmia on arabiankielisen aineiston kanssa. Suuri osa esimerkiksi merkittävien arabijohtajien henkilökohtaisesta aineistosta on yksityisten arkistojen hallussa ja materiaalia voi tarkastella vain paikan päällä Palestiinalaisalueella ja

¹⁶ Archive of Mobility, Jacob Norris, Magdalene College, University of Cambridge 2014. <https://www.histecon.magd.cam.ac.uk/sai/mobility/isa.html>

Jerusalemissa. Alkuperäisaineistoa ei ole digitoitu ja ilmeisesti materiaalin kopioiden lähettämistä sähköisesti ei haluta tehdä arkistojen osalta.¹⁷ Tämä vaikeuttaa arabialaisen näkökulman esille tuomista. Israelin arkistoissa sijaitsee suurin osa säilyneistä mandaatti-Palestiinan ajan lähdemateriaalista, jotka ovat suhteellisen hyvin digitoituja.

Tutkielma on luonteeltaan laadullista tutkimusta. Laadullinen tutkimus eli kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään tutkittavaa kohdetta. Tutkimuksen lähdeaineiston analyysimenetelminä toimivat diskurssianalyysi ja lähiluku. Diskurssianalyysi on laadullinen tutkimusmenetelmä, jonka avulla syvennyttään kielenkäytön ja viestinnän tuottamiin merkityksiin, konteksteihin ja prosesseihin sekä merkitysten tuottamisen käytänteisiin.¹⁸ Lähiluvulla tarkoitetaan laaja-alaisesti lähdeaineiston huomaavaista ja tietoista tarkastelua, jolla pyritään saamaan syvällinen ymmärrys tarkasteltavasta kohteesta.¹⁹ Diskurssianalyysi soveltuu hyvin tutkielmassa käytetyn lähdeaineiston analysointiin, sillä tutkimuksen tarkoituksena on hahmottaa ja muodostaa debattien sisällöstä tiettyjä aihepiirejä lukijalle esille. Tutkimusta ohjaavana teoreettisena pohjana on käytetty siirtomaavallan-, itsemääräämisoikeuden- ja lähi-idäntutkimuksen eri tutkimuskirjallisuutta, kuten Edward Saidin *Orientalismia*. Menetelmällisen pohjana on käytetty myös Pasi Ihalaisen ja Heli Valtosen *Sanat siltana menneeseen: Kielelliset lähestymistavat historian tutkimuksessa*, jossa käsitellään tälle tutkielmalle erityisen olennaista kielellistä lähestymistä historian tutkimukseen ja sen teoriaa sekä menetelmiä.²⁰

Tutkielma etenee kronologisesti ja lähdeaineiston käsittelyluvut ovat jaettu kahteen eri osaan. Ensimmäisessä kappaleessa käsitellään 19.6.1936 käyty debatti ja jälkimmäisessä käsittelykappaleessa 21.7.1937 käyty debatti. Käsittelyluvut on jaettu temaattisiin osioihin, joissa tarkasteltavasta lähdeaineistosta on nostettu esille tiettyjä tutkimuskysymysten kannalta olennaisia aihepiirejä.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Alasuutari 2011; Havu 2022.

¹⁹ Brummet 2019, 2.

²⁰ Ihalainen 2022.

2 Colonial Office, 19.6.1936

Tässä käsittelyluvussa tarkastellaan debattia, joka käytiin arabikapinoiden alku aikana. Yleislakot olivat kestäneet muutaman kuukauden, eikä tänä aikana ollut käyty kapinoinnista laajempia debatteja. Perjantaina 19.6.1936 parlamentin alahuoneessa käytiin ensimmäinen iso debatti ja tiedotustilaisuus Palestiinan arabikapinoista ja niiden tilanteesta. Aikaisempien kahden kuukauden istunnoissa Palestiinan tilanteeseen liittyviin kysymyksiin ei ollut pystytty siirtomaasihteerin osalta antamaan vastauksia alahuoneen esittämille kysymyksille.

Aikaisempi siirtomaasihteerin James H. Thomas oli vedonnut istuntojen aikana useaan otteeseen siihen, että hallituksella ei vielä ollut tarkkaa tietoa eikä tilannekuvaa Palestiinan tilanteesta, jonka takia alahuoneen keskustelut kapinoista olivat jääneet pintapuoleisiksi ja lyhyiksi. William Ormsby-Goren vaihduttua siirtomaiden vastaavaksi valtiosihteeriksi 28. toukokuuta alkoivat tilanteet kuitenkin muuttua ja alahuoneen diskurssit arabien kapinoista vähitellen lisääntyä huomattavasti.

Aamupäivän kestäneen istunnon aikana kolme viikkoa sitten nimitetty siirtokunnista vastaava valtiosihteerin William Ormsby-Gore avasi istunnon ja debatin tiedotuspuheella. Tiedotuspuhe alkoi selvityksellä siitä, miten arabikapinoiden tilanne on edennyt ja kehittynyt viimeisen kuukauden aikana. Aikaisempiin kapinoiden tilanteesta annettuihin tietoihin verrattuna Ormsby-Gore ilmoitti, että Palestiinan häiriöt ovat pahentuneet entisestään. Häiriöiden lisäksi arabien lakot ovat laajentuneet ja jatkuneet kaikilla talouden ja siviiliyhteiskunnan toimivuuden kannalta olennaisissa instituutioissa, kuten logistiikan ja teollisuuden aloilla kahdeksan viikkoa.²¹

Ormsby-Gore huomauttaa, että arabien korkeamman tason toimijoista muslimineuvosto (*Supreme Muslim Council*) ja arabien korkea komitea (*Arab High Commitee*) jotka vastasivat koko Palestiinan arabiyhteisön asioista ja toimivat Palestiinan arabiväestön edustajina, olivat julkisesti etäännyttäneet itsensä kapinoinnista ja jatkaneet Ormsby-Goren mukaan toimintaansa normaalisti osallistumatta lakkoihin.²² Matthew Hughes on tuonut arabikapinoita käsittelevässään tutkimuksessa esille, että yhtenä mahdollisena syynä arabikapinan epäonnistumiselle olisi ollut arabien vahvan poliittisen johtajuuden puute.²³ Arabieliitin haluttomuus tukea kapinaa vahvistaa sitä käsitystä, että kapina oli ruohonjuuritasolta lähtöisin

²¹ Hansard, Ormsby-Gore sarake 1314, 19.6.1936.

²² Hansard, Ormsby-Gore, sarake 1314, 19.6.1936.

²³ Hughes 2019, 11 & 20.

oleva liike ja siltä puuttui selkeä poliittinen johtaja alusta lähtien²⁴. Kapinallisjoukot muodostuivatkin suurimmalta osin kaupungin ulkopuolella asuvista maaseudun köyhistä talonpojista, jonka takia kaupungissa asuvat arabieliitin jäsenet eivät osaltaan halunneet tukea kapinoitsijoiden toimintaa alempiarvoisen taustan takia.²⁵ Alusta lähtien vallinnut kiulu arabieliittien ja suurilukuisten maaseudun talonpoika kapinoitsijoiden välillä heikensi kokonaisvaltaisesti kapinan onnistumisen mahdollisuuksia.

Kapinan etenemisselvityksen jälkeen Ormsby-Gore kertoo mitä vastatoimia on tehty laillisen järjestyksen palauttamiseksi. Laillisuus ja järjestyksen palauttaminen toimivat ainakin näennäisesti tärkeimpänä Iso-Britannian toimintaa ohjaavana motiivina, jonka verukkeella toimintaa perustellaan. Isona huolenaiheena laillisuuden ja järjestyksen ohella ovat juutalaisten ja brittiläisten omaisuuteen liittyvät seikat, kuten sen tuhoamiseen liittyvät asiat, jotka halutaan lakimuutoksilla estää ja menetykset hyvityksillä korvata. Ormsby-Goren luettelema pitkä lista sisälsi laajoja lakimuutoksia, joilla helpotettiin siirtomaahallinnon hallitsemien väkivaltakoneiston ja tuomioistuimen toimintaa, kuten valvontaan, pidättämiseen ja kuolemantuomioon liittyviä helpottavia säädöksiä. Esimerkiksi kylien ja kaupunkien yhteisöjen kollektiivinen sakottaminen sallittiin, mikäli heitä on epäilty rikoksesta.²⁶

Ormsby-Goren puheessa arabikapinoista käytetyt termit kuvastavat sitä, minkälaisena arabikapinat ja Iso-Britannian siirtomaavalta haluttiin mieltää. Uusista lakimuutoksista ei suoranaisesti käytetty nimeä sotalainsäädäntö (*martial law*) vaan hätätilan säädökset (*emergency regulations*). Ormsby-Gore ei myöskään arabikapinallisista puhuessaan käytä heistä nimitystä kapinalliset, vaan sellaisia termejä kuten laittomat jengit taikka rosvojoukot. Uudet lakimuutokset muistuttavat sotatilalainsäädäntöä, mutta niistä käytettiin mieluummin termiä hätätilan säädökset. Kielenkäytöllä on siis selvästi haluttu vaikuttaa arabikapinoiden narratiiviin alusta lähtien ja tätä näkemystä tukevat monet viimeaikaiset tutkimukset. Esimerkiksi Zeina Ghandourin 2010 julkaistussa tutkimuksessa *A Discourse on Domination in Mandate Palestine*, jossa tutkitaan Palestiinan siirtomaavallan metanarratiivia ja diskurssia, tuodaan esille, miten kolonialistit ovat kielenkäytöllä oikeuttaneet imperialistista toimintaa.²⁷

Se miten asioista puhutaan vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen. Käyttämällä vähemmän poliittisesti latautuneita termejä arabikapinallisista ja kapinoiden tilasta on tarkoituksellisesti

²⁴ Ibid.

²⁵ Hughes, 2019, 27–28.

²⁶ Hansard 21.7.1937, Ormsby-Gore, sarakkeet 1316–1321.

²⁷ Ghandour 2010.

haluttu heikentää kapinan poliittista legitimitettä, ja samalla vahvistaa Iso-Britannian siirtomaavaltaa tukevaa metanarratiivia. Palestiinan siirtomaavallan metanarratiivissa on olennaista, että Iso-Britannian siirtomaavalta on kansainvälisen tunnustuksen kautta oikeutettua. Tämän näkemyksen mukaan lain ja järjestyksen palauttaminen ovat vain velvollisuus, jotka kuuluvat holhoojavallan tehtäviin. Tällöin kapinan tukahduttaminen saadaan päinvastaisesti näyttämään siltä, että se jotenkin palvelisi Palestiinan arabialaisen enemmistö asukkaiden etuja. Toisin sanoen legalismin varjolla oikeutetaan väkivallan käyttö imperialististen etujen ajamiseksi.²⁸

Ormsby-Goren pitämien puheenvuorojen jälkeen alahuoneessa avautui yleinen debatti arabikapinoista ja Palestiinan vallitsevasta tilanteesta. Huomioitavaa on, että Ormsby-Gore kehotti alussa, että väittelyn aikana vältettäisiin rodullista ja puolueellista keskustelua. Suurin osa edustajista toteaa puheenvuorojensa aikana, että pyrkivät olemaan puolueettomia kannanotoissaan. Kaikki edustajat tuomitsivat rotuun liittyvän keskustelun.

2.1 Sionistiedustajat

Väittelyyn osallistuneet edustajat on jaettu tutkimuksessa kahteen eri ryhmään heidän kapinoihin suhtautumisensa perusteella. Sionisteja selvästi tukeviin edustajiin, arabeja tukeviin edustajiin, sekä neutraaleihin edustajiin, jotka eivät ole selvästikään kummankaan osapuolen tukijoita. Debattiin osallistuneista edustajista suurin osa oli sionistisia edustajia, jotka tukivat Iso-Britannian sionistisia tavoitteita ja tuomitsivat arabikapinat.

Yhtenä siirtomaahallintoa tukevista ja arabikapinoita kritisoineista edustajista oli liberaalipuolueeseen kuulunut entinen pääministeri David Lloyd George. Lloyd Georgella ja hänen johtamalla koalitiollahitus olivat olleet laatimassa Balfourin julistusta 1917.²⁹ Muut sionisteiksi luetut henkilöt, joilla oli pitkä puheenvuoro, olivat Leo Amery, Thomas Williams, Creech Jones, Oliver Locker-Lampson, James de Rothschild ja Herbert Morrison. Näiden edustajien puheenvuorojen sisällöstä muodostettiin käsittelyluvuiksi kolme temaattista kokonaisuutta.

²⁸ Ghandour 2010, 46.

²⁹ Gutwein 2016, 118.

2.1.1 Taloudella ja kehityksellä on eniten merkitystä

Sionistiedustajien puheissa esiintyi käsitys, jossa Iso-Britannian siirtomaavaltaa Palestiinassa pidetään eräänlaisena modernina uudenajan kokeiluna (*experiment*). Kokeilulla viitataan Kansainliiton Iso-Britannialle myöntämään siirtomaavaltaan ja sen ehtoihin, jonka perusteella juutalaisille yritetään perustaa kansallista kotia Palestiinaan. Kokeilua pidetään onnistuneena ja sitä perustellaan materialistisesta näkökulmasta, jossa onnistumisen merkinä käytetään usein erilaisia todisteita alueen taloudellisesta kehityksestä. Näitä taloudellisia todisteita ovat esimerkiksi edustaja Ameryn mielestä se, että juutalaisten maahanmuutto Palestiinaan on tuonut molemmille osapuolille vaurautta sen eri muodoissa, kuten maatalouden tuottavuuden ja elintason nouseminen, sekä työpaikkojen lisääntyminen.³⁰ Nimenomaan puhujat painottavat tätä näennäisesti molemminpuolista hyötyä. Materiaalisten hyötyjen nähdään automaattisesti kumoavan arabien vaatimukset ja tekevän niistä perusteettomia. Taloudellisen hyödyn ja kehityksen painottaminen legitimoii Iso-Britannian siirtomaavaltaa ja vahvistaa vaikutelmaa siitä, että Iso-Britannian alaisuudessa asiat Palestiinassa ovat kehittyneet kaikkien kannalta positiiviseen suuntaan.

Arabikapinoiden kolmesta pää tavoitteesta yksi oli kieltää maan myyminen ja omistuksen siirtäminen juutalaisille. Arabiväestön huolenaiheena oli, että viljelyskelpoinen maa siirtyisi ajan myötä kokonaan varakkaammalle juutalaisväestölle, jolloin arabiväestö menettäisi maansa vähitellen. Näiden syiden takia maan omistukseen, maan myymiseen ja sen viljelyskelpoisuuteen liittyvät aiheet ovat erittäin keskeisessä osassa debattia.

Sionistiedustajat yrittävät perustella arabien huolenaiheita kuitenkin vääriksi ja valheellisiksi. Edustajat tuovat esille, että juutalaisten siirtolaisten tuoman pääoman ja työvoiman avulla viljelyskelpoisen maan pinta-ala oli kasvanut merkittävästi siitä mitä se oli ennen siirtolaisuuden alkua. Tätä maanviljelyyn ja maanomistukseen tuottavuuden lisääntymiseen liittyviä kehityskulkuja. Monet edustajat toivat maakysymyksen kantansa perusteluissa esille esimerkin soiden kuivattamisesta, jonka avulla viljelyskelpoisen maan pinta-alaa juutalaiset olivat kasvattaneet. Selkeimmin kantaa maakysymykseen ottivat edustajat Thomas Williams ja Leopold Amery. Työväenpuolueeseen kuulunut edustaja Thomas Williams totesi debatin aikana maakysymyksestä seuraavasti:

³⁰ Hansard, Colonial Office, Volume 313, 19.6.1936, Amery, sarakkeet 1347–1352.

... it scarcely seems to justify the statement that there is a terrific land hunger in Palestine. I saw one area where after 20 years a swamp had been left a swamp and no steps had been taken to deal with it. It is entirely unlivable for the Arab population. Ultimately, after having lain dormant for 20 years, it has been purchased by the Jews. They will have to spend thousands of pounds to drain and irrigate. When they have accomplished that and restored the 50,000 dunams to fertility, they have already agreed that 15,000 dunams shall be handed back to the Arabs and the 15,000 dunams will be of far greater value than the whole area was before.³¹

Juutalaisten investointien aikaansaamat maatalouden lisääntynyt tuottavuus ja sen tuomat hyödyt, kuten elintason ja maatöiden lisääntyminen, molemmille osapuolille olivat sionistiedustajien mielestä selvä osoitin siitä, että arabien maanomistushuoliin perustuvat vaatimukset olivat aiheettomia. Jotkut edustajat, kuten Amery, pitivät arabien kapinasyitä jopa suorastaan valheellisina.³²

Debatin sionistiedustajat katsovat Palestiinan ongelmaa taloudellisen hyötysuhteen pohjalta. Sionisteille merkit mandaatin ja samalla siirtomaavallan onnistumisesta ovat lähtökohtaisesti materiaalisia, kuten juutalaisväestön investointien aikaansaamat talouden ja maanviljelyksen kehitys, jotka ovat tuottaneet jotakin materiaalista hyötyä. Locker-Lampson muistuttaa juutalaisten hyödyllisyydestä, että juutalainen valtionmies Benjamin Disraeli oli ollut avain asemassa Suezin kanavan hankinnassa Iso-Britannialle.³³ Morrison sanoo puheessaan, että vaikka arabeilla on laajoja maa-alueita Transjordaniassa, jossa olisi tilaa kehitykselle ja maahanmuutolle, he eivät ole vaivautuneet kehittämään niitä. Morrison vielä erikseen tähdentää, että juutalaisten maahanmuutto ei ole sallittua Transjordaniaan.³⁴ Pohjavireenä puheissa on, että juutalaisväestö on yksinkertaisesti hyödyllisempiä ja aikaansaavampia Iso-Britannian kolonialististen intressien kannalta, kuin arabiväestö. Morrisonin ja de Rothschildin kaltaisten puheiden tarkoituksena on ollut korostaa arabien alivertaisuutta ja kykenemättömyyttä kehitykseen, sekä nostaa juutalaisia jalustalle. Samalla arabien ja juutalaisten vertailussa on tietynlaista uuden ja vanhan maailman vastakkain asettelua, jossa arabit edustavat vanhaa ja juutalaiset tulevaisuutta.

Arabikapinoiden legitimizeettiä lähdettiin heikentämään kehityksen lisäksi maahanmuuton osalta. Osa sionistisista edustajista oli sitä mieltä, että arabien lisääntyneen maahanmuuton takia Palestiinan arabien taloudellinen ahdinko ja huoli vähenevästä maanomistuksesta eivät

³¹ Hansard, Colonial Office, Volume 313 19.6.1936, Williams, sarake 1333.

³² Hansard, Colonial Office, Volume 313, 19.6.1936, Williams, sarake 1356.

³³ Hansard, Colonial Office, Volume 313, 19.6.1936, Locker-Lampson, sarake 1363.

³⁴ Hansard, Colonial Office, Volume 313 19.6.1936, Morrison, sarake 1383.

voineet pitää paikkansa. Esimerkiksi Leopold Amery väittää puheenvuoronsa aikana, että nousseet arabien maahanmuuton määrä oli osoittanut, että arabeja ei alisteta, koska ympäröivistä arabimaista on muuttanut Palestiinaan lisää arabeja töiden ja paremman elintason perässä.³⁵ Maatalouteen tehdyt investoinnit olivat kyllä lisänneet maanviljelyalan työpaikkoja ja nostaneet Palestiinan elintasoja merkittävästi. Lisääntynyt työvoiman tarve ja uudet työpaikat maatalouden alalla olivat osaltaan aikaansaaneet ulkomaisen arabiväestön maahanmuuttoa Palestiinaan työn ja parantuneen elintason takia.³⁶

Sionistiedustajien taloudellisista ja edistyksen perusteluista huolimatta todellisuus Palestiinassa oli kuitenkin toinen. Yhteisöjen välillä oli todella suuri eroja niin inhimillisessä kehityksessä, Taloudellinen vauraus oli jakautunut todella epätasaisesti, ja maanomistus oli vähentynyt merkittävästi arabiväestön keskuudessa juutalaisten maahanmuuton lisääntyessä. Väestöjen välistä kehityksen ja varallisuuden kuilua kuvastaa esimerkiksi se, että arabikapinoiden päättymisvuonna 1939 arabiväestön inhimillisen kehityksen indeksi (HDI) oli 0.182, kun taas juutalaisväestön oli 0.626.³⁷ Taloudelliseen hyötyyn vetoaminen on ollut yksi tapa delegitimoida arabien kapinointia ja viedä siltä poliittista oikeutusta, samalla vahvistaen oikeutusta siirtomaavaltaan. Talouteen ja materiaaliin liittyvät asiat ovat sionistiedustajille niin olennaisia, että ne pyhittävät kaikki toiminta keinot ja kumoavat arabien haaveet itsemääräämisoikeudesta. Materiaalisten perusteluiden pohjavireenä on, että arabien tulisi olla enemmän kiitollisia sionistien heille näennäisesti siunaamasta vauraudesta.

2.1.2 Iso-Britannian siirtomaavalta, intressit ja mandaatti

Osa sionistiedustajista kritisoi siirtomaahallintoa siitä, että se ei ole toiminut tarpeeksi voimakkaasti kapinoiden taltuttamiseksi. De Rothschildin ja Morrisonin mielestä kapinoitsijoita ja heidän johtajiaan olisi pitänyt heti kapinoiden alkumetreillä rankaista, jotta kapinat olisi saatu tukahdutettua ennen kuin ne pääsivät yltymään.³⁸

Morrison ja de Rothschild eivät ymmärrä, miksi arabieliitin jäseniä ei ole heti kapinoiden alussa laitettu vastuuseen kapinoiden tukemisesta. Arabikapinat on ollut arabi yhteiskunnan ruohonjuuritasolta alkanut kansannousu, jolta on puuttunut selkeä arabieliittien tuki ja johtajien alkuaikoina. Arabien korkea komitea oli laittanut alulle yleislakon, mutta se ei ollut

³⁵ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936, Amery, sarake 1349.

³⁶ Gottheil 1973, 319–322.

³⁷ Metzger 1998, 57–58 & 200–202.

³⁸ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936; de Rothschild, sarake 1372; Morrison, sarakkeet 1381, 1384–1386.

laittanut alulle väkivaltaisuuksia.³⁹ Arabieliitin rankaiseminen ja syyttäminen kapinoiden alkamisesta ei siis olisi todennäköisesti aikaansaanut mitään merkittäviä muutoksia niiden taltuttamisessa, sillä arabieliitti ja yhteiskunnan alemmalla tasolla olevat kapinoitsijat toimivat toisistaan suhteellisen irrallisina koko kapinoiden ajan.

Sionistiedustajien puheenvuoroista käy ilmi, että he pitivät kapinoiden aikana käytetyn väkivallan syövän arvoperustaa kapinasyiltä ja sen tavoitteilta. Erityisesti James de Rothschildin puheenvuorosta käy hyvin ilmi, että arabien tekemät juutalaisten murhat tekivät kapinoista edustajien silmissä perusteettoman. Juutalaisten siirtolaisten pidättäytyminen väkivallasta ennestään vahvisti edustajien näkökulmaa siitä, että väkivaltaan turvautuminen oli vienyt poliittisen perustan kapinalta. Edustajat tähdentävät eritoten juutalaisväestön pidättäytymistä vastaamaan väkivaltatekoihin, joka toisaalta myös erotti heidät sivistyneinä ja korkean moraalin omaavina kansalaisina arabiväestöstä.⁴⁰

Arabien poliittisten tavoitteiden katsottiin syntyneet osittain agitaattorien ja ääriajattelijoiden ansioista. Olennaista on, että sionistiedustajat näkivät arabien olevan rodullisesti alttiimpia vastaanottamaan kansankiihottajien poliittisia puheita. De Rothschild viestii rodullista näkemystään asiasta seuraavasti.

As we know, the Arab race is excitable and mercurial. At the present time I contend that it is influenced, as it has been influenced for the last two years, by very active, self-seeking leaders. These may have lost their power and their influence to-day, but they have trained their followers, who have fallen under the sway of younger agitators, who are undoubtedly helped at the present time by foreign supplies which are coming to them from people who are not particularly enamoured of the great and beneficial British Empire.⁴¹

De Rothschild siis näkee, että arabien poliittista tavoitteista puuttuu legitiimi pohja, koska se on vain hetken mielijohteesta syntynyt taitavan manipulaation tuote, eikä näin ollen perustu todellisiin huoliin. Voidaan sanoa, että näkemysten pohjavireenä on vahva rodullistamisen tematiikka, jossa juutalaisväestö on sivistynyttä ja edistyksellistä, kun taas arabiväestö on äkkipikaista ja takapajuista väkeä, joka käyttää väkivaltaa asioiden ratkomiseen. Kuten aikaisemmissakin puheenvuoroissa, väkivaltaa käyttäneistä kapinallisista käytetään termejä *bandits, lawless gangs, rioters*. Kapinoitsijoilta halutaan näillä termien käytöllä evätä

³⁹ Hughes 2019, 78–80.

⁴⁰ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936: Ormsby-Gore, sarake 1319; de Rothschild, sarake 1373; Morrison, sarake 1386.

⁴¹ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. de Rothschild, sarake 1397.

mielikuva siitä, että kapinoitsijoilla olisi jokin tarkoituksen mukainen poliittinen päämäärää tekojensa takana. Matthew Hughes on tuonut esille, että poliittisesti latautuneita termejä on brittien ja sionistien osalta käytetty tarkoituksen mukaisesti muokkaamaan mielikuvaa arabikapinoitsijoista.⁴²

Sionistiset edustajat näkivät arabikapinat ongelmalliseksi sen takia, että ne uhmasivat kapinoinnillaan Iso-Britannian kansainvälistä arvovaltaa Palestiinassa. Sionistien mielestä kapinoitsijoiden vaateille ei tulisi alistua, sillä se saisi Iso-Britannian ja sen imperiumin näyttämään heikolta.⁴³ Edustaja James de Rothschildin, joka oli vaikutusvaltaisen juutalaisen pankkiiri- ja liikemiessuvun liberaalipoliitikko,⁴⁴ kuvailee näkemystä seuraavin sanoin ”*I do wish the people in Palestine who are throwing bombs and inciting to murder to realise that they cannot flout the British Government with impunity.*”⁴⁵ Mielikuva heikosta Iso-Britannian imperiumista ja sen kyvystä hallita siirtomaita heikentäisi suurvallan kansainvälistä arvovaltaa ja saisi sen näyttämään heikolta muiden kilpailevien maiden, kuten Saksan ja Italian silmissä. Amery ja Jones tuovat esille, että tämän takia olisi erittäin tärkeää näyttää muille Euroopan suurvalloille, että Iso-Britannia on vahva ja pystyy puolustamaan hallitsemiaan alueitaan.⁴⁶ Puheiden pohjavireenä oli, että imperiumin heikkous saattaisi merkitä muidenkin siirtomaiden menettämistä ja siirtymistä jollekin kilpailevalle valtiolle.

Tämän lisäksi sionistit näkivät, että kapinoitsijat uhmaavat Iso-Britannian imperiumin lisäksi myös Kansainliittoa ja sen arvovaltaa teoillaan. Iso-Britannian valta Palestiinassa oli sidottu Kansainliiton myöntämään mandaattiin ja sen ehtoihin. Koska arabikapinoiden tarkoituksena oli käytännössä kumota mandaatti, sionistiedustajat näkivät, että arabit vastustivat laaja-alaisemmin Kansainliittoa ja tätä kautta kansainvälistä yhteisöä. Eniten mandaatin velvollisuutta tuovat esille Lloyd-George, Ormsby-Gore.⁴⁷ Tästä näkee, miten sionistiedustajat käyttävät mandaattia oikeuttaessaan Iso-Britannian siirtomaavaltaa Palestiinassa. Kansainliiton mandaattijärjestelmä antaa siirtomaavallalle lisä legitimitettä näennäisen kansainvälisen tunnustuksen kautta. Sionistiedustajat yrittävät luoda mielikuvaa, että valta ei perustu imperialistisiin intresseihin, vaan jonkinlaiseen pyyteettömään kunniakkaaseen tehtävään, joka on vain suotu Iso-Britannialle kansainväliseltä yhteisöltä ja

⁴² Hughes 2019, 15–16.

⁴³ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. Creech, Rothschild, Morrison.

⁴⁴ Ramat Hanadiv, James Armand de Rothschild. <http://ramat-hanadiv.org>.

⁴⁵ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. De Rothschild, sarake 1372.

⁴⁶ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. Amery, sarake 1346; Jones, sarake 1354.

⁴⁷ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. Lloyd-George, Ormsby-Gore.

näin ollen on Iso-Britannian velvollisuus toteuttaa tämä tehtävä. Samalla sionistiedustajat liittävät näissä velvollisuuteen liittyvissä puheissaan kansainvälisen maineen teemoja. Sionistiedustajat näkevät, että olisi kunniatonta olla täyttämättä mandaatin asettamia velvollisuuksia ja näin ollen taipua arabien kapinoinnin vaateisiin. Kansainvälistä ulottuvuutta ja kunniaa tuovat eniten esille Morrison ja Jones.

Imperialistiset intressin kuitenkin tulevat esille näistä yrityksistä huolimatta. Palestiinan strateginen merkitys on ilmiselvää ja sionistiedustajista Amery ja Locker-Lampson tunnustavat niiden olevan tärkeä syy, miksi Palestiinasta ei voida luopua. Sen sijainti keskeisellä paikalla Lähi-Idässä niin merenkulun, ilmäteiden ja maayhteyksien kannalta teki siitä muiden imperiumin tärkeiden siirtomaiden, kuten Intian hallinnoimisen kannalta tärkeän. Palestiina oli sotastrategisesti tärkeä alue laivaston kannalta, sillä aikaisemmat Välimeren tukikohdat, kuten Malta, eivät olleet yhtä hyödyllisiä kuin aikaisemmin. Palestiinasta oli siis tullut Iso-Britannian uusi Välimeren tukikohta.⁴⁸

2.2 Kriittiset edustajat

Arabikapinallisia tukevia kriittisiä edustajia oli debatissa huomattavasti vähemmän kuin sionistiedustajia. Debatin kriittisiä edustajia olivat William Gallacher, Earl Winterton ja Clifton Brown. Vähäisestä määrästä huolimatta kriittiset edustajat onnistuivat kyseenalaistamaan sionististen edustajien esittämiä näkökulmia ja tuomaan esille niiden ristiriitoja. Kriittisistä edustajista William Gallacher, skotlantilainen kommunistipuolueen jäsen, otti kaikkein eniten osaa keskusteluun. Gallacher otti kantaa arabien lakkoihin, kritisoi siirtomaahallinnon toimenpiteitä ja toi esille sionistiedustajien ristiriitaisia näkökulmia. Earl Winterton, oikealta nimeltään Edward Turnour, oli irlantilainen aatelissäätöyn kuulunut konservatiivipuolueen jäsen. Clifton Brown oli englantilainen entinen armeijan upseeri, joka kuului myös konservatiivipuolueeseen.

Kriittisiä edustajia yhdistää puheenvuoroissaan molempien osapuolien ymmärtäminen. Edustajat eivät katso Palestiinan tilannetta pelkästään arabien näkökulmasta, vaan pyrkivät huomioimaan ja ymmärtämään juutalaisväestön näkökulmaa tilanteeseen. Kriittiset edustajat eivät syytä yhtä osapuolta syylliseksi ja toista syyttömäksi Palestiinan tilanteesta. Kritiikki

⁴⁸ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. Amery, sarakkeet 1351–1352; Locker-Lampson, sarake 1364.

kohdistuu suurilta osin hallituksen vuosien aikana tekemiin päätöksiin ja siirtomaahallinnon kapinan vastatoimiin.

Kriittisten edustajien näkemysten mukaan niin Palestiinan arabiväestö kuin juutalaisväestö ovat pääosin syyttömiä Palestiinan sekasortoiseen tilanteeseen. Kriittinen tila on pääasiassa brittiläisten imperialistien syytä, jotka ovat sionistisen aatteen tarkoitusperien varjolla ajaneet omia kolonialistisia tavoitteitaan.⁴⁹ Kriittiset edustajat katsovat Palestiinan tilannetta siitä lähtökohdasta, että arabien huolenaiheet ovat todellisia ja vakavia. Sionististen edustajien puheista saa ilmiselvästi sen vaikutelman, että arabien huolenaiheet eivät ole todellisia, jonka takia niihin ei tarvitse myöntyä. Kriittisten edustajien tulokulma ongelmiin on selkeästi ymmärtäväisemmin ja tietyllä tavalla inhimillisemmin, kuin sionistiset edustajat.

2.2.1 Talous, sionismi ja imperialistiset tavoitteet

Kriittisten edustajien puheenvuoroissa painottuu Iso-Britannian imperialististen tavoitteiden ja Palestiinan välisen kytköksen tunnustaminen. Kolonialististen tavoitteiden kritiikki näkyy etenkin edustaja William Gallacherin puheenvuorossa. Taloudellinen kehitys sekä brittiläisten ja juutalaisten sionistien kapitalistiset intressit ovat keskeisessä osassa Gallacherin kritisovaa puheenvuoron. Gallacherin ajatukset tiivistyvät hyvin seuraavissa lauseissa:

The hon. and gallant Gentleman the Member for Handsworth (Commander Locker-Lampson) spoke of the holy places, but is not the real holy place the interest of British Imperialism? Is not the interest of private property and profit the only concern? The right hon. Gentleman the Member for Carnarvon Boroughs (Mr. Lloyd George) gets up and talks about the Jews, and yet there is no man in this House who has given more support and encouragement to Hitler, who is responsible for the brutal cruelties directed against the Jews... The Jews are being talked about as a cover for British Imperialism. I would have liked to see hon. Members prepared to stand up for the suppression of the Hitler gangs who have carried on such attacks against the Jews, and against Mosley and anti-Jewism in London. They are the people who talk against the Jews.⁵⁰

Gallacher näki, että brittiläiset sionistit eivät oikeasti ajaneet juutalaisten etuja, vaan käyttivät sitä peitteenä Iso-Britannian todellisten kolonialististen etujen ajamisessa. Tällöin kolonialistiset intressit verhoutuvat pyyteettömän avunannon taakse, jolloin ne ovat poliittisesti legitiimejä. Iso-Britannian intressit ikään kuin pestiin sionismin avulla puhtaiksi niiden todellisista tarkoitusperistä.

⁴⁹ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. Gallacher.

⁵⁰ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936, Gallacher, sarakkeet 1365 & 1366.

Tutkimuskirjallisuus tukee tätä näkökulmaa. Brittiläisen imperiumin ja juutalaisten välisiä suhteita tutkinut brittiläistutkija Abigail Green on tuonut esille, että imperiumilla ja juutalaisilla on pitkällekin 1800-luvulle ulottuva yhteinen historia. Juutalaisten ja brittiläisten imperialistien intressit ovat kohdanneet imperiumin laajenemisen yhteydessä etenkin kansainvälisen kaupan alalla 1800-luvulla, esimerkiksi Marokossa ja Irakissa, jolloin paikalliset juutalaisväestöt olivat toimineet brittiläisten kolonialistien kaupan asiamiehinä ja yhteyshenkilöinä. Imperiumin kolonialistien ja juutalaisten kaupallista yhteistyötä siivitti samaa aikaa viktoriaanisen ajan kristillistä arvoilmapiiriä. Tällöin juutalaisten avustaminen liitettiin vahvasti ihmisoikeuksien edistämiseen imperialistisin keinoin.⁵¹

Gallacherin huomiot sionistiedustajien Hitlerin tukemisesta pitävät paikkansa. Lloyd George oli ollut Hitlerin tukija sekä kannattaja siitä huolimatta, että Saksassa oli Hitlerin johdolla vainottu ja surmattu juutalaisia jo pidemmän aikaa.⁵² Lloyd George kävi syyskuussa 1936, muutama kuukausi tarkasteltavan debatin jälkeen, Saksassa Berchtesgadenissa tapaamassa Hitleriä ja piti tätä hienona johtajana.⁵³ Gallacherin huomio Lloyd Georgen Saksan kytköksistä ilmensi hyvin sionistiedustajien keskuudessa ilmenevää ristiriitaisuutta heidän Palestiina ja juutalaisia koskevissa kannoissaan.

Sionismin ja imperialismien kytkökseen liittyy itse Iso-Britannian siirtomaavallan perusta, eli Kansainliitolta saatu Palestiinan mandaatti. Mandaatin ehtona oli, että Iso-Britannian tulisi pyrkiä perustamaan juutalaisille kansallinen koti Palestiinaan ilman, että se vahingoittaisi Palestiinassa jo olevien ei-juutalaisten yhteisöjen siviili- tai uskonto-oikeuksia.⁵⁴ Juutalaisten edun ajaminen Palestiinassa oli siis sidottu Iso-Britannian Palestiinan siirtomaavaltaan. Tästä monimutkaisesta velvollisuudesta käytetään debatin aikana sionistien osalta termiä kaksoisvelvollisuus (*dual obligation*). Gallacher yhtenä ainoana edustajana kyseenalaistaa mandaattijärjestelmän legitimitettiin. Gallacherin ilmaisee, että Iso-Britannian Palestiinan mandaatti ei ole legitiimi kansainvälinen sopimus, koska sen myöntäjä taho, eli Kansainliitto, on Iso-Britannian ja voittajavaltioiden hallinnassa.⁵⁵ Hän myös ivallisesti toteaa, että Palestiinan mandaatilla on yhtä paljon legitimitettä kuin Mussolinin Abessinian mandaatilla.⁵⁶

⁵¹ Green 2008, 179–180; 188; 192 & 203.

⁵² Cowling 2009, 39.

⁵³ Morgan 1996, 763.

⁵⁴ Un.org, Mandate for Palestine – League of Nations. <http://un.org>.

⁵⁵ Hansard, Colonial Office, Volume 313, 19.6.1936. Gallacher.

⁵⁶ Hansard, Colonial Office, Volume 313, 19.6.1936, Gallacher.

Kuten johdannossa todettiin, viimeaikainen tutkimuskirjallisuus on osoittanut, että Kansainliitto on ollut tiukasti iso-Britannian ja Ranskan hallinnassa, eikä sillä oikeasti ollut sitä kansainvälistä ulottuvuutta ja legitimitteettiä mitä annettiin olettaa. Kansainliiton mandaattijärjestelmää käytettiin ensimmäisen maailmansodan jälkeen Iso-Britannian ja Ranskan toimesta siirtämään häviäjä valtioiden, pääasiassa Saksan ja Osmanivaltakunnan, entiset siirtomaat keskenään.⁵⁷ Kansainliiton myöntämiä mandaatteja voi siis enemmän luonnehtia 1900-luvun salonkikelpoiseksi termiksi siirtomaavallalle, kuin oikeasti kansainvälisesti tunnustetuksi niin sanotuksi holhousvallaksi.

Clifton Brown tarttuu sionistiedustajien rasistisiin kommentteihin arabeista ja kritisoi heitä niistä. Brownin tuo esille, että he olettavat, että arabit eivät pysty kehitykseen ilman Iso-Britanniaa ja juutalaisia. Hänen mielestään ei ole reilua kutsua arabeja takapajuiseksi roduksi vain sen takia, että arabien kulttuuri on erilainen kuin länsimaalainen. Brown kritisoi sionistien olettamusta siitä, että heidän toimintatapansa talouden nostamiseen olisivat parempia kuin arabien omat. Tämä ei välttämättä pitänyt paikkaansa hänen mukaansa.⁵⁸

Edward Saidin klassikkoteoksessa *Orientalismi* tuodaan esille, että länsimaalaiset ovat läpi historian olettaneet länsimaisen tiedon olevan ylivertaista itämaiseen.⁵⁹ Vaikuttaisi siltä, että Brown ikään kuin kyseenalaistaa sionistiedustajien rasistisen asetelman länsimaisen tiedon yliveraisuudesta. On mielenkiintoista huomata, että Brownin on tehnyt samanlaisia huomioita jo 1936, kuin mitä Said teoroi *Orientalismissa* 1978. Samaan aikaan tämä esimerkki kuvastaa sitä, miten Brownilla ja muilla kriittisillä edustajilla on huomattavasti inhimillisempi lähestymistapa arabeihin kuin sionistiedustajilla.

2.2.2 Siirtomaavalta, strateginen hyöty ja poliittinen itsemäärääminen

Kriittiset edustajat tunnustivat arabien huolenaiheet todellisiksi eivätkä pyrkineet kiistämään niitä. Kriittiset edustajat suhtautuivat arabien huolenaiheisiin päinvastaisesti kuin sionistiedustajat. Sionistiedustajat olivat puheenvuorojensa aikana pyrkineet etenkin taloudellisten perusteluiden avulla kumoamaan arabien huolenaiheet epätodellisiksi ja virheellisiksi. Kriittiset edustajat eivät pyrkineet kieltämään arabeilta heidän omaa kokemusperäänsä, vaan suhtautuivat niin vakavasti ja ottivat ne todesta. Tämä käy erityisen

⁵⁷ Stahn 2008, 74–75.

⁵⁸ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. Brown, sarake 1357.

⁵⁹ Said 1977, 41–43.

selväksi esimerkiksi Brownin puheessa, jossa hän lähtee nimenomaisesti siitä lähtökohdasta, että arabien huolenaiheet tulisi ottaa todesta. Hän muotoilee ajatuksensa seuraavasti:

This is not a mere debating matter. There are grievances and distrust here between Jews and Arabs which are matters of life and death, and we cannot by mere debates get away from facts like that. I want to say nothing that will make feeling rise on either side, but the Arab fear of the Jew persists, and cannot be denied. There are grounds, or apparent grounds, for it; it also cannot be denied that those fears are genuine. Unless this House of Commons tries to meet those fears, we shall be failing in our duty.⁶⁰

Brown lähtee tarkastelemaan Palestiinaa päinvastaisesta näkökulmasta, kuin suurin osa sionistiedustajista. Sionistiedustajat pitävät arabiväestön huolenaiheita väittelyn kohteina, jotka pystytään todistamaan valheellisiksi esimerkiksi aiemmin käsitellyllä taloudellisella edistymisellä. Arabien huolenaiheet ja niiden pohjalta tehdyt vaateet sivuutetaankin lähtökohtaisesti aina omaa etua ajavien todisteiden verukkeella.

Arabien huolenaiheet ja levottomuudet eivät myöskään tule yllätyksenä kriittisille edustajille, vaan niistä on oltu tietoisia. Brown tuo puheessa esille, että arabiväestön huolenaiheiden ratkaisemiseen ei ole käytännössä tehty mitään vuosien varrella. Brown tuo esille seitsemän vuotta aikaisemmin tapahtuneet Jerusalemin mellakat, ja niistä laaditun Shawin komitean laatiman selonteon vuonna 1929.⁶¹

Brownin mainitseman Shawin komitean selonteossa oli neljä suositusta. Iso-Britannian hallinnon tulisi antaa selkeä selvitys siitä, mitkä sen poliittiset tavoitteet Palestiinassa ovat, määritellä sen Palestiinan maahanmuuttopolitiikka uudestaan sekä Palestiinan maankehitysmahdollisuuksista tulisi tehdä tieteellinen tutkimus. Neljäs seikka ei ollut varsinainen suositus, vaan enemmänkin havainto. Komissio oli pannut merkille, että itsehallinnon puuttuminen oli pahentanut Palestiinan hallinnollisia ongelmia.⁶² Brown toi esille, että näiden suositusten toimeenpanemisen eteen ei ollut otettu vakavasti otettavia edistysaskelia viimeisen seitsemän vuoden aikana.⁶³ Komission suositusten pohjalta laadittiin kyllä vuonna 1930 Passfieldin julkilausuma (*white paper*), jossa rajoitettiin juutalaisten maahanmuuttoa Palestiinaan, mutta siitä kuitenkin peräännyttiin nopeasti Sionistisen organisaation kansainvälisen vastustuksen ja vastalobbauksen takia.

⁶⁰ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936.

⁶¹ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936, Brown, sarakkeet 1359–1361.

⁶² Report of the Commission on the Palestine Disturbances of August, 1929. 164–168.

⁶³ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936, Brown, sarakkeet 1359–1361.

Tämä lupauksen tekeminen ja niiden rikkominen olivat Brownin puheenvuoron keskeinen teema, josta kulmasta hän kritisoi Iso-Britannian hallituksen Palestiinan politiikkaa. Tällä teemalla Brown koittaa myös tuoda ilmi sionistisille edustajille, että arabien peloilla ja epäluottamuksella, johon koko kapinointi perustuu, on todellinen ja ymmärrettävä faktaperusta. Arabit ovat pakon edessä joutuneet käyttämään fyysisiä keinoja huolenaiheidensa ratkaisemiseksi, sillä poliittiset keinot eivät ole auttaneet vuosien yrityksistä huolimatta.

Tätä näkemystä tukee tutkimuskirjallisuus, jossa on tuotu esille, että Palestiinassa pitkään jatkunut luottamuspula arabiväestön ja siirtomaahallinnon välillä on saattanut olla keskeinen syy arabikapinoiden syttymiseen. Esimerkiksi vuonna 1931 Iso-Britannian silloinen pääministeri oli lähettänyt Weizmannille kirjeen, jossa hän takasi Iso-Britannian jatkavan sionistien tukemista Palestiinassa. Jälkeenpäin MacDonaldin kirjeenä tunnettu kirje – arabialaisissa lähteissä musta kirje – oli vastaus aikaisempaan vuonna pääministerin julkaisemalle Passfieldin julistukselle. Siinä oli ilmoitettu juutalaisten maahanmuuton rajoittamista Palestiinaan. MacDonaldin kirjeellä vetäydyttiin siis vuotta aiemmasta tehdystä julistuksesta.⁶⁴ Tämänkaltaiset vuosikymmenien ajan jatkuneet epäselvien lupauksen tekeminen ja niiden toistuva rikkominen olivat saneet arabiväestön epätoivoiseksi ja kokemaan tulevaisuuden olemassaolonsa uhatuksi Palestiinassa.

Kriittiset edustajat ottavat suoraan kantaa arabikapinoiden kolmanteen vaateeseen, poliittisen itsemääräämisen oikeuteen. Sionistiedustajista Amery otti kantaa itsehallinnollisten instituuttien muodostamiseen. Amery on sitä mieltä, että juutalaisilla ja arabeilla tulisi olla yhtäläinen äänioikeus, jos instituutiot muodostetaan tulevaisuudessa. Hän ei kuitenkaan halunnut, että itsehallinnon instituutioita myönnettäisiin heti, niin kuin arabit olivat vaatineet.⁶⁵

Brown kyseenalaistaa tehokkaasti hyvillä esimerkeillään sen, minkä takia Iso-Britannia ei ole pyrkinyt luomaan arabeille paikallishallitusta ja tätä kautta antanut heille itsemääräämisoikeutta. Paikallishallinnon luominenhan oli yksi mandaatin ehdoista, joka Iso-Britannian piti pyrkiä rakentamaan mandaattioikeuttansa vastaan. Brown ja Gallacher molemmat kyseenalaistavatkin, miksi Irakissa ja Syyriassa molemmissa oli saatu

⁶⁴ Owendale 2004, 72–74.

⁶⁵ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. Amery, sarakkeet 1350–1351.

muodostettua arabeille paikallishallinnot, kun taas Palestiinaan, siitä huolimatta, että ne ovat olleet saman aikaa Iso-Britannian hallinnassa.⁶⁶

Yksinkertainen ja hyvin selvä syy tälle on tietenkin se, että se olisi ollut vasten Iso-Britannian imperialistisia intressejä ja sionistien intressejä. Antamalla arabeille itsehallinto-oikeus ja rakentamalla siihen vaadittavat laitokset Iso-Britannia olisi menettänyt siirtomaavaltansa ja samalla kyvyn ajaa intressejään Palestiinassa, koska päätäntävalta olisi siirtynyt instituutioissa arabeille. Arabit olisivat olleet vielä tässä vaiheessa enemmistössä edustuksellisessa demokraattisessa järjestelmässä, ja näin ollen päätäntävalta olisi siirtynyt arabeille. Tämä olisi tarkoittanut sitä, että juutalaisväestö olisi jäänyt vähemmistöön parlamentissa, minkä takia arabeille ei haluttu antaa heille luvattua paikallishallintoa.

⁶⁶ Hansard, Colonial Office, volume 313, 19.6.1936. Brown, sarake 1360; Gallacher, sarake 1369.

3 Palestiina, 21.7.1937

Hieman yli vuosi ensimmäisen debatin jälkeen käytiin toinen Palestiinan ongelmiin liittyvä debatti. Arabien kuusi kuukautta kestäneet yleislakot olivat päättyneet, mutta väkivaltainen kapinointi jatkui yhä aktiivisesti, siitä huolimatta, että tulitauko oli sovittu osapuolien välillä 12. lokakuuta 1936 Peelin komitean tutkintalautakunnan vierailun ajaksi.⁶⁷ Lordi William Peelin johtama, Peelin komiteaksi, kutsuttu kuninkaallinen tutkintalautakunta oli lähetetty suorittamaan selvitystä Palestiinaan arabikapinoista edeltävän vuoden marraskuussa 1936. Puoli vuotta kestäneen tutkinnan jälkeen komitea sai valmiiksi selvityksensä arabikapinoista, joka julkaistiin hallituksen toimesta. 7.7.1937. Komitean tekemän raportin lopputuleman ehdotuksena oli, että Palestiina pitäisi jakaa kahteen itsenäiseen valtioon, juutalaisvaltioon ja arabivaltioon. Strategisesti ja uskonnollisesti merkittävät alueet, kuten Jerusalem, jäisivät tilapäisesti Iso-Britannian mandaatin hallintaan.

21.7.1937 käydyssä, yö-myöhään kestäneessä noin seitsemän ja puolituntisen debatin aiheena oli Peelin komitean arabikapinoista tekemän raportin tulokset ja sen ehdotukset Palestiinan ongelman korjaamiseen. Puoli viideltä iltapäivällä alkaneen debatin aloitti tuttuun tapaan hallituksen siirtomaiden valtios sihteeri William Ormsby-Gore avauspuheellaan. Avauspuheen tärkeimpänä asiana on, että hallitus on päättänyt Iso-Britannian luopuvan Palestiinan mandaatista ja aloittavan toimenpiteet Palestiinan jakamisen suhteen. Ormsby-Gore tuo asian esille seuraavasti.

Let me say something as to the future. His Majesty's Government are convinced, from this Report, that they cannot go on as they are, when the continuance of the Mandate holds out no hope either to the Jews of finding a home in Palestine for a largely increased number of Jews, which is their desire, no hope that Palestine as a whole can evolve into a Jewish State, which was the object of the Zionist movement; no hope for the Arabs, on the other hand, except in a termination of the existing Mandate, of the realisation of their dream of an Arab State. Are we to go on denying forever self-government for the Jew or the Arab?⁶⁸

Tämä kohta on myös olennaista muun keskustelun ymmärtämisen kannalta. Avauspuheen jälkeen auneen debatin yksi keskeisimmistä keskusteluaiheista on Palestiinan jako ja Iso-Britannian siirtomaavallan loppuminen Palestiinassa. Puolin ja toisin aihetta joko kritisoidaan taikka puolustetaan, ja monet puheen vuorot keskittyvät nimenomaan tähän aiheeseen.

⁶⁷ Hughes 2019, 137.

⁶⁸ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937.Ormsby-Gore, sarake 2247.

Muu osa Ormsby-Goren avauspuheesta keskittyy alustamaan niitä syitä, minkä takia hallituksessa on tultu siihen päätökseen, että Palestiinan mandaatista on päätetty luopua ja miten komitean raportin tuloksia on hallituksessa tulkittu.

Komitean raportissa tuotiin esille, että keskeinen ongelma arabiväestölle oli, että he olivat kokeneet itsensä petetyiksi Iso-Britannian osalta. Arabit olivat tuoneet komitealle esille McMahon-Hussein kirjeenvaihdon. McMahon-Hussein kirjeenvaihdon tarkoitetaan Iso-Britannian Egyptin korkeakomissaari Henry McMahonin ja Mekkan shariffi Hussein bin Alin välistä kirjeenvaihtoa vuosien 1915–1916. Näissä kirjeenvaihdossa Iso-Britannian hallitus oli salassa luvannut ensimmäisen maailman sodan aikana Lähi-Idän alueiden arabeille omat itsenäiset alueelliset valtiot vastineeksi sota avusta Osmanivaltakunnan turkkilaisia vastaan. Siitä lukeutuiko Palestiinan näihin luvattuihin alueisiin, on käyty paljon kiistaa, johon myös Ormsby-Gore tarttuu puheensa alussa.⁶⁹

Ormsby-Goren mukaan McMahon -Hussein kirjeenvaihto ei ole legitiimi perustelu arabien itsenäisyydelle Palestiinassa. Hänen mukaansa Iso-Britannian hallitus ei silloin eikä nykyään myönnä, että Palestiinan aluetta olisi ollut tarkoitus luovuttaa arabeille sodan jälkeen ja hänen mukaansa arabit olivat itsekin tietoisia tästä.⁷⁰ Arabiväestön oikeuden täysi kiistäminen Palestiinan alueeseen ja itsemääräämisoikeuteen on yksi olennaisimmista debatin uusista esille nousseista perusteluista sionistiedustajien puheenvuoroissa. Aikaisemmassa debatissa kriittiset edustajat olivat tuoneet arabien oikeuden itsemääräämiseen esille, mutta sionistiedustajat eivät olleet Amerya lukuun ottamatta ottaneet kantaa asiaan.

Ormsby-Goren avauspuheessa kulminoituvat hyvin ne keskeiset seikat, joita sionistiedustajat käyttävät perustellessaan mielipiteitään. Verrattuna vuotta aiempaan debattiin nousivat nyt muun muassa myös uskonnolliset intressit, arabien nationalismi ja kritiikki siirtomaahallintoa kohtaan esille.

3.1 Sionistiedustajat

21.7.1937 pidetyssä debatissa sionistiedustajien puheenvuoroissa ilmeni sekä samoja, mutta samaan aikaan myös uusia aihepiirejä. Edelleen puheissa korostuivat edustajien näkemykset omasta puolueettomuudestaan ja objektiivisuudesta, josta he tulkitsivat Palestiinan tilannetta ja komitean raporttia. Taloudellinen näkökulma oli jonkin verran esillä, mutta se oli

⁶⁹ Kattan 2009, 98.

⁷⁰ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Ormsby-Gore, sarakkeet 2237–2238.

siirtynyt taka-alalle, eikä ollut niin keskeisessä asemassa. Keskeisimmiksi aihepiireiksi nousivat esimerkiksi Iso-Britannian ja sionistien uskonnolliset intressit, laaja kritiikki siirtomaahallintoa, hallitusta ja jakosuunnitelmaa kohtaan, sekä Euroopan juutalaisvainot. Samoja piirteitä edellisen debatin kanssa kuitenkin on. Suurin osa pidetyistä puheenvuoroista oli edelleen sionistiedustajien pitämiä ja tutut nimet ottivat kantaa keskusteluihin. Myös uusia nimiä oli ilmestynyt. Tyylikkäästi myöhässä paikalle saapunut tuleva pääministeri Winston Churchill siunasi läsnäolollaan edustajia debatin loppu puolella ja antoi painavan mielipiteensä Palestiinan tilanteesta.

Olellaisena muutoksena osan sionistiedustajien puheenvuoroissa on lisääntynyt ristiriitaisuus ja epävarmuus siitä, miten Palestiinan suhteen tulisi menetellä. Siinä missä aiemmin sionistiedustajien mielipiteet olivat olleet suhteellisen samoissa linjoissa toistensa kanssa esimerkiksi taloudellisen kehityksen suhteen, saattoi niissä nyt olla suuriakin erimielisyyksiä keskenään. Jotkut sionistiset edustajat saattoivat kritisoida vahvastikin Iso-Britannian siirtomaahallinnon toimintaa suhteessa arabikapinointiin ja mandaatin toteuttamiseen, kun taas osa sionistiedustajista otti puolustavan kannan.

3.1.1 Osapuolien intressit ja poliittiset näkökulmat

Kuten myös edeltävän vuoden debatissa erilaisilla materiaalisilla intresseillä oli vielä asema sionistiedustajien puheenvuoroissa, ja ne toimivat oikeutusperusteina niin Iso-Britannian siirtomaavallalle, kuin myös sionistien poliittisille tavoitteille. Edustajat antoivat samoja esimerkkejä talouden kehityksestä, maatalouden nousseesta tuottavuudesta ja juutalaisten tekemistä infrastruktuurin ja talouden investoinneista. Niillä perusteltiin niin sitä, minkä takia arabien kapinoinnilla ei ole legitiimiä pohjaa, kuin myös sitä minkä takia arabeille ei voida myöntää itsemääräämisoikeutta. Materiaaliseen näkökulmaan liittyi jälleen aiheen rodullistamista, kuten sitä, miten arabit eivät kykene kehittämään alueitaan rodullisten ominaisuuksiensa takia. Arabit olivat aavikkokansaa, jonka rodulle tyypillinen ryöstely saadaan äidinmaidon kautta.⁷¹ Juutalaiset taas pystyivät kehittämään alueitaan, josta todisteena sama Palestiinan taloudellinen kehitys juutalaisten maahanmuuton alettua, jota käytettiin vuotta edeltävässä debatissa useaan otteeseen. Sionistisen liikkeen aspiraatiot ja Iso-Britannian imperialistiset intressit kulkivat niin sanotusti edelleen käsi kädessä edustajien mielissä.

⁷¹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. De Rothschild, sarake 2320; Wedgewood, sarake 2303.

Juutalaisten kiihtyneeseen vainoamiseen manner-Euroopassa kiinnitettiin enemmän huomiota, kuin viime vuoden debatissa. Sionistiedustajat toivat esille Saksassa, Puolassa, Romaniassa ja Valko-Venäjällä tapahtuneet antisemitistiset kehitykset. Archibald Sinclair toi esille Puolan, jossa oltiin hänen mukaansa viemässä saksalaistyyllisiä juutalaisvastaisia lakeja läpi, sekä Valko-Venäjällä Brest-Litovskissa tapahtuneet pogromit. Tämänkaltaisten antisemitistin kehitysten takia sionistiedustajien mielestä olisi tärkeää, että juutalaiset pääsisivät Palestiinaan pakoon Euroopan juutalaisvainoja. Sionistiedustajat korostivat, että Iso-Britannia toimillaan estäisi pakokeinon Euroopan juutalaisilta, jos juutalaisten maahanmuuttoa Palestiinaan rajoitettaisiin. Daniel Frankel havainnollistaa asioita seuraavasti.

...If this form of partition, or a form of partition substantially similar to the one which is now suggested to this House, is agreed to, it must be made clear to Jews all over the world... that, as long as their lifetime is concerned, and for a time which it is impossible now to measure, any hope of being able to leave the countries which are persecuting them now, and which from all the evidence we are able to get will persecute them even more as time goes on, has gone. The message comes to them not from Germany, not from Poland, and not from a dictatorship country, but from the British House of Commons, from this country...⁷²

Frankelin käyttämä vertauskuvalla on varmasti ensi sijassa haluttu herättää huomiota ja kärjittää keskustelua debatissa, niin kaukaa haettua se oli.

Sionistiedustajat delegitimoivat arabien itsemääräämisoikeutta historiapolitiikan ja kiitollisuudenvelan kautta enemmän, kuin mitä vuotta aiemmassa debatissa. Keskeisenä kiistakapulana oli, että arabit eivät olleet ansainneet alueitaan itselleen sodan aikana, vaan ne oli annettu heille. Sionistiedustajat korostavat sitä, että Iso-Britannia yhdessä juutalaisten vapaaehtoisten kanssa oli vapauttaneet arabit Osmanivaltakunnan ikeen alta ensimmäisen maailmansodan aikana, jonka takia arabien tulisi olla kiitollisuuden velassa heille.⁷³ Ormsby-Goren avauspuheen katkelma tiivistää hyvin jyrkimpien sionistien suhtautumisen tähän asiaan.

I think it is fair to remind the Arabs that that independence which they enjoy throughout the Peninsula of Arabia, which they enjoy in Iraq, which they are about to enjoy fully in Syria, and which if this scheme goes through they will enjoy throughout Transjordan and the greater part of Palestine, would not have been achieved but for the fact—and it is not the Jews' fault—that there are 10,000 British graves in Palestine and many more in Iraq. The Arabs owe this country

⁷² Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Frankel, sarake 2289.

⁷³ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Ormsby-Gore, sarake 2240, Sinclair, sarake 2266; De Rothschild, sarake 2312.

something, and it is tragic that, after all that Britain has done for the Arabs, there should be 20 years afterwards this running sore in Palestine.⁷⁴

Tämän takia niin arabien kapinointi, kuin haaveet itsemääräämisoikeudesta ja valtioista eivät sionistiedustajien mielestä ole legitimejä.⁷⁵ Pohjavireenä näissä puheenvuoroissa on, että sionistiedustajat pitävät arabeja kiittämättöminä siitä, mitä Iso-Britannia yhdessä juutalaisten kanssa ovat antaneet heille. Näkemyksenä on, että Iso-Britannialla on käskyvalta päättää milloin arabit saavat luvan vaatia itsemääräämisoikeutta Palestiinassa. Sionistiedustajat eivät yksinkertaisesti näe, että arabeilla olisi oikeutta vaatia Palestiinan aluetta itselleen taikka saada itsehallintoa tällä alueella.

Näiltä sionistiedustajilta kuitenkin unohtuu, että arabit olivat tärkeässä osassa, kun arabialueita vapautettiin osmanivallasta. He eivät olleet vain sivusta katsojan asemassa, niin kuin asiaa yritetään kuvata, vaan he olivat aktiivisesti mukana taistelemassa turkkilaisia vastaan brittien ja juutalaisten kanssa. Ehkä kuuluisin näistä arabien ja brittijoukkojen yhteistoiminnasta oli T. E Lawrence arabikapinoiksi kutsutut kampanjat Ottomaaneja vastaan vuosina 1916–1918.⁷⁶ Lawrence ja arabien yhteistä sotakampanjaa ei huomioida olleenkaan sionistiedustajien puheissa.

Brittien ja arabien sotakampanjoihin vuosina 1916–1918 liittyy aiemmin mainittu McMahanin-Husseinin kirjeenvaihto, jonka lupauksia Ormsby-Gore yritti avauspuheessaan perustella vääräksi. Ainoa sionistiedustaja, joka nostaa asian selvästi esille on Frankel puheensa katkelmassa seuraavasti.

What is the problem? We start off with promises made during the War to both Arabs and Jews. On this question I am fortified by the statement of the Secretary of State and also by the White Paper of 1922, that there never was a promise to the Arabs of anything west of the Jordan. The Secretary of State himself spent ten minutes or so arguing why the Arabs had no case as regards a promise of that kind.⁷⁷

On yllättävää, että muut sionistiedustajat eivät tartu McMahanin-Husseinin kirjeenvaihtoon sen kummemmin. Toisaalta he ovat delegitimoineet arabien itsemääräämisoikeudelta pohjan jo monella muulla tavalla, joten ehkä tätä aihetta ei jostain syystä nähty niin oleelliseksi

⁷⁴ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Ormsby-Gore, sarake 2240.

⁷⁵ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Ormsby-Gore, Frankel & de Rothschild.

⁷⁶ Nshistory.govt.nz, The Ottoman Empire, Page 8 – The Arab Revolt, 1916-1918, <http://nzhistory.govt.nz>; Ulrichsen 2014, 109.

⁷⁷ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Frankel, sarake 2286.

asiaksi. Sionistiedustajat pyrkivät mieluummin korostamaan juutalaisten osuutta Lähi-Idän sotakampanjoissa ja näin ollen pyrkivät todistamaan, että sionisteilla oli oikeus Palestiinaan.

Sionistiedustajien puheenvuoroissa ilmeni nyt aikaisempaa enemmän poliittisia näkökulmia Palestiinan ongelmaan. Palestiinan ongelmien juurisyynä pidettiin niin sanottua arabien äärinationalismin kasvua viimeisten vuosien aikana. Ormsby-Gore toi tämän jo avauspuheessaan esille, ja siihen tarttuivat myös muut sionistiedustajat. Ameryn mielestä arabien nationalismia on tarkoituksellisesti kiihdytetty agitaattorien osalta, kun taas Frankelin mielestä arabinationalismia on päästy kasvattamaan, koska Palestiinan siirtomaahallinto on ollut tehoton ja lempeä. De Rothschildin mielestä on arabinationalistien ja heidän kapinallisen henkensä syytä, että yhtenäinen Palestiina ei ole mahdollinen.⁷⁸

Tällä syyllistämällä halutaan selvästi viedä arabikapinoilta ja sen pyrkimyksiltä, eli itsemääräämisoikeudelta, poliittinen legitimitetti. Samalla Iso-Britannian ja sionistien aiheuttamat ongelmat ulkoistetaan kätevästi muille tekijöille, tässä tapauksessa arabien nationalistille ääriajatteliijoille. On tietenkin ristiriitaista, että sionistiedustajat syyttävät arabeja nationalismista, vaikka samaan aikaan he kuitenkin tunnustavat, että sionisteilla on vastaavanlaiset tavoitteet oman kansallisvaltion luomisesta. He näkevät arabien itsemääräämisoikeuden ongelmalliseksi siksi, koska se ei ole yhteneväinen Iso-Britannian intressien kanssa, kun taas sionistien ja imperialistien edut olivat vahvasti sidottuna toisiinsa.

Sionistiedustajien puhuessa arabien viime aikoina kasvaneesta äärinationalismista saa käsityksen, että se olisi syntynyt niin sanotusti yhtäkkiä ja tyhjästä. Onkin kysyttävä, missä määrin sionistiedustajien oli aiheellista puhua äärinationalismin äkillisestä kehitymisestä näissä yhteyksissä, kun arabinationalismi oli alkanut kehittyä Palestiinassa jo piakkoin Iso-Britannian miehityksen jälkeen vuonna 1917⁷⁹. Kyseessä on siis ollut pitemmän aikavälin kehittyminen ja äärinationalismista puhuminen vaikuttaa olevan kärjistys keino, jolla yritetään, viedään legitimitettiä arabien kansallishaaveilta. Puheista saa käsityksen, että sionistiedustajat eivät niinkään edes ole pitäneet Palestiinan arabeja kansana. Ottaen huomioon, että Palestiinan kantaväestöstä valtaosa oli vielä tässä vaiheessa arabeja, niin miten arabien aspiraatiot omasta alueellisesta valtiosta oli voinut tulla yllätyksenä sionistiedustajille.

⁷⁸ Hansard 21.7.1937; Ormsby-Gore, Frankel & de Rothschild.

⁷⁹ Haiduc-Dale 2013, 19–20.

Uskonnolliset intressit nousivat nyt aiempaa enemmän esille sionistiedustajien puheenvuoroissa. Ormsby-Gore painotti avauspuheessaan Peelin komitean raportissa esitettyä ehdotusta, jossa Jerusalemissa tulisi tehdä eräänlainen abrahamilaisten uskontojen, eli kristinuskon, juutalaisuuden ja islaminuskon yhteiskaupunki, jossa millään näistä uskonnoista ei ole määräämisvaltaa. Yhteiskaupunki ja muutamat muut erityisesti kristinuskolle tärkeitä kaupunkeja kuten Betlehem ja Nasaret tulisi tehdä jakosuunnitelmassa tulevien arabi- ja juutalaisvaltioiden sisälle mandaattienklaaveiksi, joita hallinnoisi ja puolustaisi jokin nimeltä mainitsematon Euroopan suurvalta Kansainliiton myöntämällä mandaatilla.⁸⁰

Muut sionistiedustajat, kuten Sinclair, de Rothschild, Jones ja Amery pitivät Jerusalemiä nimenomaan juutalaisille uskonnollisesti tärkeänä kaupunkina, jonka takia siitä tulisi tehdä tulevan juutalaisvaltion pääkaupunki. Sinclair näki, että Jerusalemissa tulisi muodostaa Vatikaanin kaltainen uskontokaupunki vain juutalaisille. Nämä sionistiedustajat myös ampuivat alas ehdotetut mandaattienklaavit epäkäytännöllisinä ja juutalaisille epärealistisina. Amery huomautti, että suunnitellut mandaattienklaavit halkaisisivat juutalaisvaltion kahtia Jerusalemin ja Jaffan kohdalta, joka vaikeuttaisi esimerkiksi logistiikkaa huomattavasti.⁸¹

Edellä mainitut edustajat eivätkä niinkään nähneet kristityillä tai arabeilla olevan samanlaista oikeutta Jerusalemiin, kuin juutalaisilla. Ensisijaisesti Jerusalemin kysymystä tarkastellaan siitä lähtökohdasta, että siellä asuvalla arabiväestöllä ei ole samanlaista uskonnollista tarvetta asua siellä, kuin juutalaisilla. Näin sionistiedustajat koittivat keinotekoisesti arvottaa erityisesti arabiväestön uskonnollisia tarpeita alhaisemmaksi.

Kokonaisuudessaan sionistiedustajat pyrkivät erilaisin keinoin delegitimoimaan arabien itsemääräämisoikeutta poliittisten näkökulmiensa kautta. Sionistiedustajien poliittisista näkökulmista tekee paradoksaalisia se, että lähes kaikki heistä vakuuttivat olevansa puolueettomia puheissansa.

3.1.2 Palestiinan jakosuunnitelma ja sen käytännön toteuttamisen kritiikki

Hallituksen ehdottamaan Palestiinan jakosuunnitelmaan ja mandaatista luopumiseen suhtauduttiin jakaantuneesti sionistiedustajien keskuudessa. Suurin osa sionistiedustajista oli lähtökohtaisesti sitä vastaan, kun taas pienempi osa sionistiedustajista tuki täysin

⁸⁰ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Ormsby-Gore, sarake 2248.

⁸¹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937; Sinclair, sarake 2272; De Rothschild, sarake 2312; Jones, sarake 2263; Amery, sarakkeet 2281–2283.

jakosuunnitelmaa. Sionistiedustajien näkemykset jakosuunnitelman ongelmista voi jakaa karkeasti kolmeen temaattiseen osaan. Yksi näistä aiheista on Peelin komitean ja tuotettuun selvitykseen liittyvät ongelmat.

Sionistiedustajien mielestä Peelin komitea, josta käytetään debatin aikana nimitystä kuninkaallinen komissio (*royal commission*), ei ollut tarpeeksi pätevä tekemään ehdotusta Palestiinan jakamisesta, koska se ei ollut sen alkuperäisen tehtävän tarkoitus. Edustajista Daniel Frankel ja Leopold Amery korostavat, että komission tehtävä oli laatia selvitys arabikapinoiden alkamisen syistä. Todisteet, joita komissio oli kerännyt selvitystä varten, olivat arabikapinoihin liittyviä, eivätkä jakoa varten.⁸² Sionistiedustajat olivat siis sitä mieltä, että, komission laatimilla ehdotuksilla ei ollut oikeanlaista todistepohjaa tukemaan jakoehdotusta. Myös se, miten komitea oli toteuttanut selvityksensä ja sen pohjalta tehdyt suositukset, nähtiin puutteellisena. Sionistiedustajat näkivät, että komissio oli joutunut liian tiukalla aikataululla tuottamaan selvityksen, jonka takia aikaa ei ollut jäänyt huolelliselle suositusten tekemiselle. Myöskään raporttia varten haastatellut ihmiset eivät koostuneet sionistiedustajien mielestä päätöksen kannalta oikeainlaisista henkilöistä.⁸³

Näiden seikkojen takia sionistiedustajat kritisoivat hallitusta hätiköidystä päätöksen teosta. Monen edustajan mielestä hallituksen olisi paremmin pitänyt perustella kantansa, minkä takia he ovat hyväksyneet Palestiinan jakosuunnitelman. Päätöksen teon on nähnyt tapahtuneen liian nopealla aikataululla ja asiaa tulisi miettiä pitempään, ennen kuin lopullista päätöstä tehdään. Monelle sionistiedustajalle hallituksen päätös vaikuttaa liian tuoreelta, jonka takia sitä ei pidetä legitiiminä.⁸⁴

Palestiinan jakosuunnitelmaan liittyvässä tutkimuskirjallisuudessa on viime vuosina tullut ilmi, että idea Palestiinan jakamisesta Iso-Britanniassa on oletettua vanhempi. Penny Sinanogloun *British plans for the the partition of Palestine, 1929–1938*, tuodaan esille, että ajatus jakamisesta olisi tullut esille ensimmäisen kerran vuoden 1929 syyskuussa Palestiinan siirtomaahallinnossa. Tällöin ajatuksena oli, että Palestiina voitaisiin jakaa sveitsiläistyypisiin kantoneihin, joissa arabeilla, juutalaisilla ja kristityillä vähemmistöllä olisi omat hallinnolliset alueet, jotka yhdessä muodostaisivat liittovaltion. Ajatukset Palestiinan kantonisoinnista kantautuivat Lontoon siirtomaavirastoon 1930-luvun alussa ja

⁸² Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937.

⁸³ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937.

⁸⁴ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Jones, Sinclair & Wedgewood.

säilyvät ajatuksen tasolla epävirallisesti aina arabikapinoiden alkamiseen asti vuoteen 1936 saakka.⁸⁵

Toisin sanoen Ormsby-Goren luotsaamassa siirtomaavirastossa on todennäköisesti oltu tietoisia jo pitemmän aikaa siitä mahdollisuudesta, että Palestiina voitaisiin jollain tavalla tulevaisuudessa jakaa erillisiin valtioihin. Tällöin Peelin komitean raportissa esitetty ehdotus Palestiinan jakamisesta ei varmasti ole tullut täytenä yllätyksenä hallitukselle ja sen alaiselle siirtomaavirastolle. Hallituksen päätöshän Palestiinan jakosuunnitelmasta tuli tosiaan vain 14 päivää raportin julkaisun jälkeen, joka vaikuttaa suhteellisen lyhyeltä ajalta näin ison päätöksen tekoon. Tähän ottaen vielä huomioon sen, että komission raportin tulokset vaikuttavat tulleen laajasti yllätyksenä edustajille, on siirtomaavirastolla pakko ollut olla jotenkin tietoisia, että raportin tulokset saattavat olla jakosuunnitelmaa kannattavia.

Kritiikki Peelin komitean pätevyyttä kohtaan ehdottaa jakosuunnitelmaa liittyä olennaisesti siihen, että sionistiedustajat kokivat, että parlamentilla olisi pitänyt olla sananvaltaa tässä prosessissa. Sionistiedustajista Archibald Sinclair, Morgan Jones, Leopold Amery ja etenkin Josiah Wedgwood olivat erittäin näreissään siitä, että parlamenttia ei ollut informoitu eikä sisällytetty prosessiin. Wedgwoodin puheenvuoron aikana tiivistyy monen sionistiedustajan suhtautuminen komission raporttiin.

... for the first time Members of Parliament were excluded from a Royal Commission in order to get a report which should be called impartial. That was an insult to Parliament. It was the first raw deal we got. Now we have this Report, and Parliament is given one day to decide a question which the Royal Commission took six months to consider. The House of Lords has had two days. There must be at least 50 Members in the House who want to speak on this subject, on the Jewish and Arab side, but they will not have a chance. That is not a proper way to treat Parliament, but it is becoming the way in which the Colonial Office treat Parliament. I think we have very strong ground for demanding that a Joint Select Committee of both Houses should have a chance of considering this scheme of partition in all its implications.⁸⁶

Selvästikin edustajat ovat sitä mieltä, että jakoehdotus on tullut liian yllättäen. Huomiot siitä, että parlamentilla on ollut muihin osapuoliin suhteutettuna paljon vähemmän aikaa valmistella päätöstänsä, kertovat että jakosuunnitelma on selvästikin tullut yllätyksenä monelle sionistiedustajalla, eikä siitä ole viestitetty heille etukäteen. Komission raportin julkaisun ja debatin välillä oli neljätoista päivää ja tänä aikana hallitus oli tehnyt päätöksensä, oletettavasti

⁸⁵ Sinanoglou 2009, 137 & 139.

⁸⁶ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Wedgwood, sarake 2298.

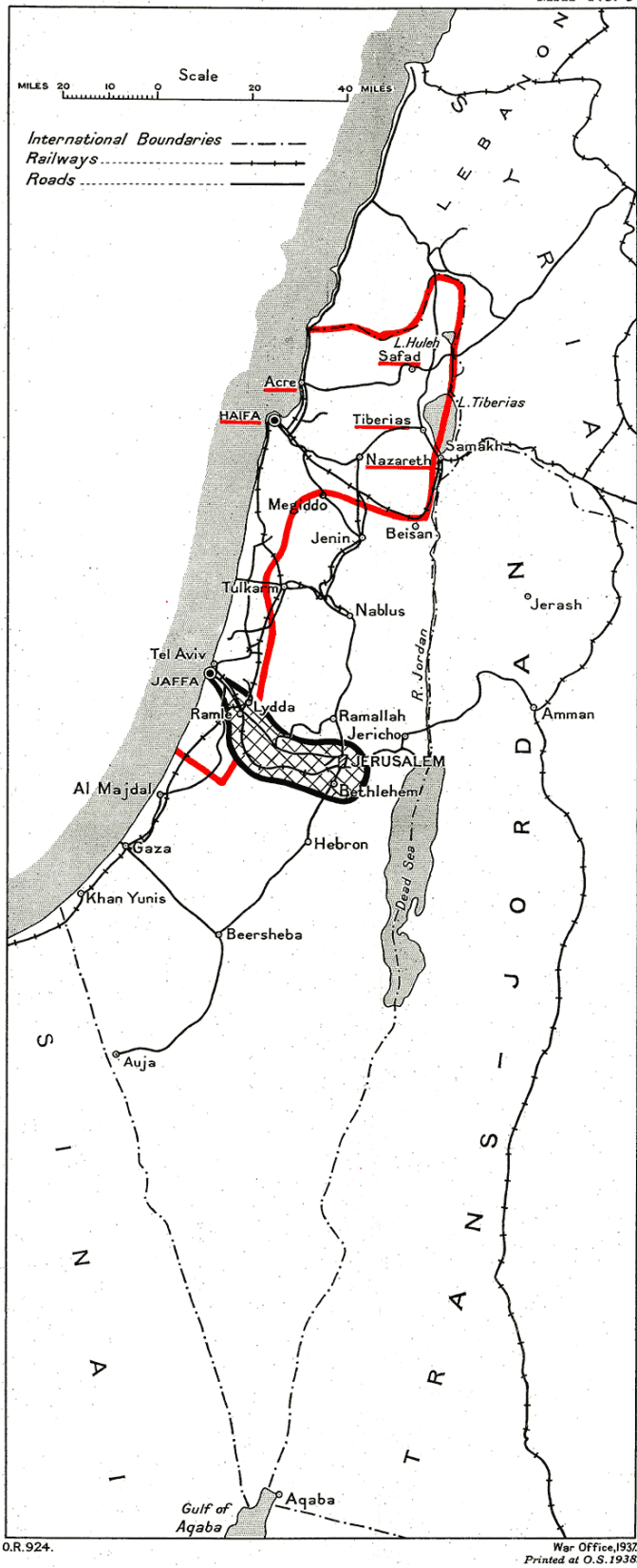
kertomatta taikka konsultoimatta parlamentille päätöksestensä. Nämä seikat ovat varmasti vaikuttaneet siihen, että parlamentin ja hallituksen sekä sen alaisen siirtomaaviraston välille oli kasvanut epäluottamusta viime vuoteen verrattuna.

On mielenkiintoista huomata, että edustajat nyt tuomitsevat ne tavat, joilla komitean puolueettomuutta lähdettiin tavoittelemaan, vaikka aiemmassa debatissa oli yhtäläisesti hyväksytty kyseiset menettelytavat. Komiteasta haluttiin tarkoituksen mukaisesti tehdä niin sanotusti kolmas osapuoli, jotta arabikapinoista sataisiin tuotettua puolueeton selvitys. Nyt kuitenkin, kun selvitys oli tehty ja sen tulokset eivät olleet mieluisia, komitea, raportti ja sen tulokset tuomittiin.

Sionistiedustajien raportin tuomitseminen saa miettimään olisiko sillä kuitenkaan ollut sen enempää vaikutusta raportin lopputuloksiin, vaikka parlamentilla olisi ollut sananvaltaa prosessissa ja Peelin komiteassa olisi ollut parlamentin edustaja jäsenenä. Iso-Britannian imperialistiset edut ja parlamentti olivat varmasti edustettuina Peelin komissiossa, koostuihan se täysin hyvin koulutuneista brittiläisistä valkoisista miehistä, joista osalla oli taustaa politiikassa ja uraa siirtomaiden virkamiehinä. Esimerkiksi itse komission johtaja William Peel sekä Harold Morris olivat molemmat entisiä parlamentin edustajia, kun taas Laurie Hammondilla ja Morris Carterilla oli molemmilla mittavan maineikas ura imperiumin siirtomaahallintojen virkamiehinä.⁸⁷

⁸⁷ Penkower 2019, 356.

MAP OF THE ROYAL COMMISSION'S PARTITION PLAN
(REPRODUCED FROM THEIR REPORT) MAP No. 3

Kuva 1. Peelin komitean Palestiinan jakoehdotus. Punaisella ehdotetun juutalaisvaltion alue.

Komission ja raportin pätevyyden lisäksi isona ongelmana sionistiedustajille oli jakosuunnitelman käytännön toteuttaminen. Mikäli jakosuunnitelma menisi läpi ja Palestiinaan muodostettaisiin juutalaisvaltio, arabivaltio ja kolmannen eurooppalaisen osapuolen hallinnoima mandaattialue, liittyisi alueisiin niin taloudellisia, väestöllisiä, strategisia kuin logistisia ongelmia. Alueellisina ongelmina sionistiedustajat näkivät esimerkiksi alueiden epäreilun jakautumisen. Juutalaisille varattu alue oli sionistiedustajien mielestä suhteettoman pieni verrattuna arabivaltioon. Sionistiedustajien mielestä komitea ja hallitus olivat suosineet arabeja alueiden jaossa ja antaneet laajat-alueet etelästä, kuten Negevin aavikkoalue ja pohjoisesta arabeille. Laajojen alueiden antamista arabeille ei pidetty järkevän saatikka reiluna, koska arabit eivät sionistiedustajien mukaan kyenneet kehittämään näitä alueita samalla tavalla kuten juutalaiset pystyivät. Juutalaisvaltiolle tulisi tämän takia antaa suuremmat alueet, koska he pystyisivät kehittämään alueiden taloudellista kapasiteettia ja hyödyntämään esimerkiksi maata maanviljelykseen paremmin.⁸⁸

Tämä on samaa näkökulma, mikä esiintyi vielä vahvemmin vuotta aikaisemmassa pidetyssä debatissa sionistiedustajilla. Arabeilla ei nähty olevan oikeutta ehdotettuihin alueisiin, koska he eivät olisi taloudellisesti tuottavia ja yhtä tehokkaita. Arabien itsemääräämisoikeus ja oikeus valtiolliseen olemassaoloon sidottiin taloudelliseen ja materiallisiin seikkoihin ja delegitimoidiin näiden avulla.

Suunniteltuun juutalaisvaltioon sionistiedustajat suhtautuivat kriittisesti. Keskeisimpänä ongelmana nähtiin, että alueiden epätasainen jakautuminen viljelyskelpoisen maan, vaurauden ja sijaintien kannalta lisäisivät konfliktin syttymisen uhkaa arabi- ja juutalaisväestön välillä. Sionistiedustajat toivat esille, että juutalaisvaltion vauraus, pieni koko, sijainti alavalla viljelyskelpoisella maalla ja alueen vaikea puolustettavuus saisivat arabit yrittämään tulevaisuudessa hyökkäystä. Arabivaltio tulisi olemaan varallisesti köyhempi, sen alueet olivat maaperältään köyhempiä ja sijaitsivat ylävällä kukkuloisella maalla, josta oli todennäköisempää hyökätä alavalle maalle. Churchill kiinnitti erityisesti huomiota näihin sotastrategisiin seikkoihin puheidensa aikana. Konfliktin syttymistä pidettiin todennäköisempänä kuin rauhan aikaansaamista, jos jakosuunnitelma toteutettaisiin. Tulevaisuuden konfliktin häviäjänä ja uhreina nähtiin juutalaisväestöt, joilla oli huonommat mahdollisuudet puolustautua ja vastata aseellisesti arabeja vastaan⁸⁹

⁸⁸ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Amery, Jones, de Rothschild & Williams.

⁸⁹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Churchill, Wedgewood, Jones, Sinclair & Amery.

Jakoehdotukseen kriittisesti suhtautuneet sionistiedustajat olivat osittain jäljillä tulevaisuuden ennusteidensa kanssa. Konflikti tosiaan syttyi sisällissotana heti valtatyhjiön synnyttyä Iso-Britannian vetäytymisestä 1947 ja se sai alkunsa arabien hyökkäyksestä juutalaisväestöä kohtaan, mutta arabit lopulta kuitenkin hävisivät sisällissodan toisin kuin osattiin odottaa. Samalla on huomioitava, että vuoden 1937 Peelin komitean ehdottamat aluejaot vastaavat suhteellisen paljon aiemmin mainittuja vanhempia kantonisointiajatuksen yhteydessä tehtyjä suunnitelmia Palestiinan aluejaoista.⁹⁰ Kantonien aluejaot hylättiin myös aikanaan lähes samoista syistä, kuin mistä sionistiedustajat nyt kritisoivat jakosuunnitelmaa.

Jakosuunnitelmaan liittyi vahvasti arvovallan ja maineen menetykseen liittyviä aiheita sionistiedustajien puheenvuoroissa. Jakosuunnitelman toteutuminen tarkoitti Iso-Britannian siirtomaavallan loppumista Palestiinassa, jota ei nähty hyvänä Iso-Britannian imperiumin ja kansainvälisen arvovallan kannalta. Arabikapinat olivat jo tähän mennessä aiheuttaneet sionistiedustajien mielestä liikaa arvovallan heikkenemistä ja saanut Iso-Britannian näyttämään heikolta muiden suurvaltojen silmissä. Esimerkiksi se, että Iso-Britannia ei ollut pystynyt palauttamaan lakia ja järjestystä Palestiinaan vuoden aikana oli ollut tarpeeksi iso kolaus imperiumin arvovallalle. Nyt tämän lisäksi, jos Iso-Britannia joutuu luopumaan Palestiinasta, olisi se iso kolaus sen kansainväliselle maineelle. Sionistiedustajat näkivät, että Iso-Britannia olisi nöyryyttävästi joutunut taipumaan arabikapinallisten ja heidän tukijoidensa ehtoihin, jos se luopuisi mandaatista.⁹¹ Esimerkiksi naapuri arabivaltioiden puuttuminen kapinoihin oli edustaja de Rothschild mielestä ”*A final culmination of weakness and humiliation was the acceptance of Arab leaders from neighbouring States as mediators in the rebellion. What a humiliation for a mandatory administration, and also for the Government at home.*” Wedgewood, Frankel ja Churchill tuovat esille samanlaisia huolia Iso-Britannian kansainvälisen maineen tahriintumisen suhteen, joka on seurannut arabikapinoista ja mandaatin epäonnistumisesta.⁹²

Vuotta aiemmin pidetyssä debatissa sionistiedustajat puhuivat enemmän velvollisuudesta, joka Iso-Britannialla oli Kansainliitolle ja tätä kautta kansainväliselle yhteisölle mandaattinsa takia. Nyt näkökulma oli hieman muuttunut ja mandaattivelvollisuus oli jäänyt taka-alalle. Viime vuoden debattiin verrattuna sionistiedustajat kiinnittivät vähemmän huomiota Kansainliiton velvollisuuteen. On sinänsä mielenkiintoista huomata, että vaikka teoriassa

⁹⁰ Sinanoglou 2009, 137 & 141–142.

⁹¹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. De Rothschild, Wedgewood, Frankel & Churchill.

⁹² Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. De Rothschild, Wedgewood, Frankel & Churchill.

mandaatti oli saatu Kansainliiton muilta jäsenmailta ja Iso-Britannia oli käytännössä vastuussa Kansainliitolle Palestiinan hallinnoimisesta, se ei ole monenkaan sionistiedustajan puheenvuoron keskeinen aihe. Eniten Kansainliitosta puhuu valtion siirtomaasihteeri Ormsby-Gore. Hän painottaa Kansainliiton asemaa jakosuunnitelman käytännön toteuttamisessa, kuten sen, että Kansainliiton pitää ensinnäkin hyväksyä jakosuunnitelma ennen kuin sitä voidaan alkaa käytännössä toteuttamaan. Ormsby-Gore mainitseekin, että Kansainliitto oli jo itseasiassa alkanut tutkimaan Peelin komitean raportin tuloksia ja muodostamaan alustavaa lausuntoaan niistä.⁹³ Muut sionistiedustajat eivät niinkään kiinnittäneet huomiota Kansainliiton asemaan jakosuunnitelman toteuttamisessa. He keskittyvät kritisoimaan mandaatin ehtojen toimivuutta ja sitä, miksi Kansainliitto ei ole muokannut niitä toimiviksi.⁹⁴

Ainoa jakosuunnitelmaa selvästi tukeva sionistiedustaja oli Leopold Amery. Vaikka hän kritisoikin jakosuunnitelmaa samoista seikoista kuin muut sionistiedustajat, Amery kuitenkin lähtökohtaisesti hyväksyy jakosuunnitelman. Hänellä on niin sanotusti optimistinen näkökulma jakosuunnitelmaan ja sen jälkeiseen tulevaisuuteen. Hän uskoi vahvasti, että Palestiinan jakaminen juutalais- ja arabivaltioihin tuo rauhan alueelle ja mahdollistaisi paremmin juutalaisten ja arabien välisen yhteistyön, kun molemmilla väestöosilla on omat valtiot ja itsemääräämisoikeus näillä alueilla. Varsinkin juutalaisväestölle tämä olisi iso voitto, sillä he eivät saisi vain epämääräisesti määriteltyä kansallista kotia toisen valtion alueella, vaan oman kansallisvaltion. Itsemääräämisoikeuden myöntäminenhan toteuttaisi ainakin teknisesti ottaen mandaatin perimmäisen tarkoituksen arabeille.⁹⁵

Amery ei puheenvuoronsa aikana jostain ota huomioon arabikapinoiden perimmäisiä pyrkimyksiä, jotka Peelin komitean raportissa tuodaan selvästi esille. Arabien kapinoinnissa ja itse koko Palestiinan ongelmassa oli kyse juutalaisten ja arabien syvään juurtuneesta vihamielisyydestä toisiaan kohtaan. Arabit olivat vuosi kymmeniä vastustaneet juutalaisten maahanmuuttoa Palestiinaan ja toistuvasti vaatineet sen keskeyttämistä. Peelin komitean raportissa tuodaan esille, että arabien ja juutalaisten välille oli vuosikymmeninen aikana muodostunut syvälle juurtunutta vihamielisyyttä. Niin taloudellinen, sosiaalinen kuin kulttuurinen kuilu oli yhteisöjen välillä massiivinen. Mitkä olivat todennäköisyydet, että nämä ongelmat korjaantuisivat myöntämällä juutalaisille oma valtio? Arabien korkea komiteahan oli tuonut selvästi esille, että se tiukasti vastusti Peelin komitean jakosuunnitelman ehdotusta

⁹³ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Ormsby-Gores, sarake 2250.

⁹⁴ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Frankel, Sinclair & De Rothschild.

⁹⁵ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Amery, sarakkeet 2275–2285.

juutalaisen valtion perustamista Palestiinaan alueelle.⁹⁶ Ameryn ja muiden sionistien, jotka vaikuttavat olevan välinpitämättömiä ongelmien suhteen, voivat myös johtua siitä, että he eivät yksinkertaisesti olleet tietoisia niiden vakavuudesta ja todellisuudesta.

3.1.3 Siirtomaahallinnon ja hallituksen syyttäminen sekä mandaatin toimivuus

Vuotta aiemmin sionistiset edustajat olivat vielä luottavaisin mielin suhtautuneet hallitukseen ja siirtomaahallintoon, mutta nyt oli tapahtunut selvä muutos parlamentin ja siirtomaahallinnon välillä. Edustajat näkivät nyt yhtenä Palestiinan tilanteen ongelmien juurisyynä siirtomaahallinnon ja hallituksen epäonnistuminen hallinnoimisessa. Monien sionistiedustajien puheissa Palestiinan siirtomaahallintoa ja Iso-Britannian hallitusta kritisoidaan todella vahvasti ja ajoittain suoranaisesti syytetään koko Palestiinan tilanteesta ja mandaatin epäonnistumisesta. Siirtomaahallintoa ja sen virkamiehiä syytettiin muun muassa kyvyttömyydestä hallinnoida Palestiinaa, ylläpitää järjestystä ja toimeen panna mandaatin ehtovaatimuksia.⁹⁷

Tikunnokkaan nostettiin esimerkiksi Palestiinan korkea komissaari Arthur Wauchope, jota edustajat pitivät liian lempeänä ja tämän takia kyvyttömänä ylläpitämään järjestystä Palestiinassa. Liian lempeä hallinnoiminen nähtiin osasyynä siihen, minkä takia arabikapinat olivat päässeet äitymään niin pitkälle. Osa sionistiedustajista näki, että koska arabikapinoin ei ollut reagoitu alussa tarpeeksi voimakkaasti esimerkiksi rankaisemalla etenkin oletettuja johtohahmoja kuten Amin al-Husseinia, olivat väkivaltaisuuDET ja kapinat päässeet kehittymään ja laajentumaan. Esimerkiksi edustaja Morgan Jones hakee väitöksillensä todisteita Peelin komitean raportin katkelmista, joita hän lainaa seuraavasti.

The general uncertainty as to the ultimate intention of the Mandatory Power ... has made it possible for the Arabs to interpret the conciliatory policy of the Palestine Government and the sympathetic attitude of some of its officials as showing that the British determination to implement the Balfour Declaration is not whole-hearted... If one thing stands out clear from the record of the Mandatory administration it is the leniency with which the Arab political agitation even when carried to the point of violence and murder has been treated.⁹⁸

Jonesin puheenvuorossa tiivistyy hyvin osan sionistiedustajien näkökulma siirtomaahallintoon ja sen toimintaan mandaatin toteuttamiseksi. Juurisyynä mandaatin ehtojen epäonnistumiselle

⁹⁶ Qumsiyeh 2011, 85.

⁹⁷ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937: Jones, sarakkeet 2256–2258; Sinclair, sarakkeet 2265, 2267-2268 & 2275; Frankel, sarake 2288; Wedgwood, sarakkeet 2305-2306; De Rotshchid, sarake 2314-2316 & 2312.

⁹⁸ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937, Jones, sarake 2258.

nähdään ennemmin siirtomaahallinnon kyvyttömyys ja osaaminen, kuin ehtojen ja niiden toteuttamisen mahdottomuus. Wauchopen johtama siirtomaahallinto ei ollut täysimielisesti yrittänyt toteuttaa mandaatin ehtovaatimusta juutalaisen kodin perustamisesta Palestiinaan, vaan niin sanotusti puolivillaisesti suhtautunut sen toteuttamiseen. Joidenkin edustajien, kuten Morgan Jonesin ja James de Rothschildin mielestä Wauchopen ja hänen johtamansa siirtomaahallinnon toimia voisi kuvata jopa mandaatin tavoitteiden tahalliseksi sabotoimiseksi.⁹⁹

Näiden ajatusten takana vaikuttaa olevan aate siitä, että jos siirtomaahallinto yhdessä hallituksen kanssa olisi alusta lähtien yrittänyt tosissaan toteuttaa Balfourin julistusta ja mandaatin ehtoja, ei Palestiinan ongelmia olisi syntynyt. On vaikea sanoa, onko osa sionistiedustajista enemmän huolissaan juutalaisen kodin perustamisen epäonnistumisesta, vaiko itse siirtomaavallan menettämisestä, sillä ne ovat toisiinsa niin vahvasti sidottuja. Iso-Britannian siirtomaavallan keskeinen vallan perustehan oli juutalaisen kodin perustaminen ja kun tätä ei pystytty toteuttamaan, Iso-Britannian vallalta jäi puuttumaan mandaatin suoma legitimizeetti.

Arthur Wauchopen siirtomaahallinnon ja sen virkamiesten syyttäminen Balfourin julistuksen ja sen sionististen tavoitteiden romuttamisesta vaikuttaa kuitenkin olevan ristiriidassa todellisen tilanteen kanssa. Arthur Wauchopen hallintokaudella Palestiinan ovet juutalaisille olivat auki ja tänä aikana muutti noin 240 000 juutalaista siirtolaista Palestiinaan, joka oli yli kaksi kertaa enemmän kuin hänen edeltäjiensä aikana yhteensä.¹⁰⁰ Wauchopella oli myös erittäin läheiset suhteet vaikutusvaltaisimpiin sionistijohtajiin David Ben-Gurioniin ja Chaim Weizmanniin, ja oli erittäin pidetty näiden keskuudessa. Hänen tiedetään myös edistäneen juutalaisten maanomistusta siitä huolimatta, että arabijohtajat olivat aika ajoin henkilökohtaisesti vaatineet häneltä maan myymisen lopettamista ja kieltämistä juutalaisväestölle.¹⁰¹

Sionistiedustajien kritiikki siirtomaahallinnon latteasta suhtautumisesta arabikapinoihin on perusteltua. Lainauksen kohdassa, jossa puhutaan lempeydestä, jolla hallinto on puuttunut arabien toimiin, viitataan juuri siihen, miten korkea komissaari Wauchope on puuttunut kapinoihin. Michael J. Cohen avaa artikkelissaan *Sir Arthur Wauchope, the army, and the*

⁹⁹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Jones, sarake 2258; de Rothschild, sarake 2321.

¹⁰⁰ Reynold 2014, 192.

¹⁰¹ Reynold 2014, 193–196.

rebellion in Palestine 1936, että Wauchopen johtamalla siviilihallinnolla ja sotilaallisesta toiminnasta vastanneella sotaministeriöllä oli kapinoiden alussa eriävät näkemykset siitä, miten kapinoiden suhteen pitäisi toimia. Sotaministeriön näkemys oli, että kapinoiden taltuttamiseksi tarvittaisiin sotatilalainsäädäntöä ja sen suomia rajuja toimenpiteitä. Wauchope näki tilanteen siviilihallinnon näkökulmasta ja halusi viimeiseen asti välttää sotatilan julistamista. Wauchopen virka korkean komissaarin ylitseajoi sotaministeriön ja torppasi ehdotukset sotatilan julistamisesta. Nykyaikaisemmat tutkijat, kuten Matthew Hughes, ovat ehdottaneet, että Wauchope olisi osittain käyttänyt pidättäytymistä sotatilalain julistamisesta neuvottelukeinona painostamaan arabien korkea komiteaa käskemään keskeyttämään yleislakot ja kapinoinnin sillä uhalla, että hän ei voisi enää hallita tilannetta sotatilan julistamisen jälkeen.¹⁰²

Olivat tarkoituksen mitkä tahansa, Wauchopen valitsemat toimenpiteet olivat kuitenkin loppujen lopulta osoittautuneet tehottomiksi, eikä siirtomaahallinto ollut kyennyt palauttamaan järjestystä kuluneen vuoden aikana. Tämän takia hän oli epäonnistuneilla toimillaan menettänyt niin hallituksen, kuin Palestiinan arabien ja juutalaisten luottamuksen. Nämä seikat johtivat lopulta hänen erottamiseensa virasta lokakuun 17. päivä 1937, joka oli vain muutama kuukausi tarkasteltavan debatin jälkeen.¹⁰³

Sionistiedustajien todella laajasta kritiikistä siirtomaahallintoa kohtaan nousee kysymys, että olisiko debatissa ilmenneellä sionistien epäluottamuksella ja tyytymättömyydellä hallitukseen, siirtomaavirastoon ja siirtomaahallintoon voinut olla jotakin vaikutusta Wauchopen erottamiseen? Tutkimuskirjallisuuden mukaan parlamentilla taikka siirtomaavirastolla ei kummallakaan käytännössä ollut osaa eikä sananvaltaa siihen, miten siirtomaahallinto hallinnoi aluettaan. Jokapäiväiset hallinnoinnin tehtävät kuuluivat vain ja ainoastaan siirtomaahallinnon johtajalle, Palestiinan tapauksessa korkea komissaarille, ja hänen johtamalle siviilihallinnolle.¹⁰⁴ Tällöin sionististen edustajien kritiikillä ei ole pystytty ainakaan suoraan pystytty vaikuttamaan siihen, miten Wauchopen tulisi hallinnoida Palestiinaa. Tutkija Mandy Banton tuo kuitenkin esille, että hallituksen ja sen alaisella siirtomaaministeriöllä, oli oikeus odottaa siirtomaahallinnolta siirtomaiden hyvää, rauhallista ja järjestyksellistä hallinnointia.¹⁰⁵ Ottaen huomioon sen, että Palestiinan arabikapinoiden

¹⁰² Cohen 1973, 20–32; Hughes 2019, 193–198.

¹⁰³ Cohen 1973, 20–32.

¹⁰⁴ Banton 2020, 21–22.

¹⁰⁵ Ibid, 22.

luomaa tilannetta voi kutsua kaikilla muilla termeillä, kuin hyvä, rauhallinen ja järjestyksellinen, on sionistiedustajien kritisoinnin luomalla paineella voinut olla ainakin jonkinlaista vaikutusta siirtomaaviraston ja hallituksen päätökseen erottaa Wauchope virasta.

Vaikka sionistiedustajat painottavat sitä, että mandaattia ei ole toimeenpantu tarpeeksi päättäväisesti, on osa edustajista kuitenkin sitä mieltä, että mandaatti myös paradoksaalisesti samaa aikaa vaikeutti itse itsensä toteuttamista. Tästä annetaan esimerkkinä Palestiinan jakautunut koulutus juutalais- ja arabiväestöjen välillä. Mandaatin ehdot kielsivät sekakoulut ja yhteiset koulutusjärjestelmät, josta syystä kaikille väestönsille on jouduttu tekemään erilliset koulutusjärjestelmät. Tämä oli edustajien mukaan lisännyt segregatiota arabi- ja juutalaisväestöjen välillä ja osaltaan estänyt väestöjen välistä yhteistyötä ja yhteensulautumista.¹⁰⁶

Olivat sionistiedustajat siirtomaahallinnon puolella tai sitä vastaan, ajattelivat he mandaatin toimivaksi järjestelmäksi taikka itseään rajoittavaksi, oli molemmissa loppujen lopulta kyse Palestiinan ongelman ulkoistamisesta jonkin muun tahon syyksi, kuin imperialismin taikka sionismin. Näillä puheillaan sionistiedustajat pesevät Iso-Britannian puhtaaksi syyllisyydestä ongelmiin ja vievät arabiväestön itsemääräämisoikeudelta legitimizeettiä.

3.2 Kriittiset edustajat

Kriittisiä edustajia oli tässäkin debatissa huomattavasti vähemmän, kuin sionistiedustajia. Osaa ottivat edellisestä debatistakin tutut Clifton Brown, William Gallacher, Anthony Crossley ja Earl Winterton. Kriittiset edustajat olivat selvästi aliedustettuna lukumääräisesti ja heidän puheitansa keskeytettiin useammin, kuin sionistiedustajien puheita. Kriittisten edustajien puheenvuorojen ajoitukset sijoittuvat pääosin debatin loppupuolelle. Esimerkiksi Gallacherin puheenvuoro alkoi vasta kello 11.52 ja se oli samalla myös debatin viimeinen Palestiinaan liittyvä puheenvuoro. Etenkin Gallacherin puheenvuoro keskeytettiin monta kertaa ja se oli myös pituudeltaan muihin verrattuna lyhyin.¹⁰⁷

Uutena kriittisenä edustajana, joka ei ollut ottanut osaa vuotta aiempaan debattiin, oli konservatiivipuolueen Arnold Wilson. Wilsonilla oli tausta siirtomaahallinnon tehtävistä, ja hän oli toiminut Iso-Britannian hallitseman mandaatti-Irakin ensimmäisen siirtomaahallinnon varaylläpitäjänä. Wilsonilla oli paljon ensikäden kokemusta Lähi-Idän alueesta, joka näkyy

¹⁰⁶ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Ormsby-Gore, sarake 2240; Sinclair, sarakkeet 2267–2268.

¹⁰⁷ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Gallacher, sarake 2358.

selvästi hänen puheenvuoronsa aikana. Wilson oli ollut keskeisessä asemassa vuoden 1920 Irakin kansannousun taltuttamisessa.¹⁰⁸

Toinen uusi kriittinen edustaja oli skotlantilainen sosialistiedustaja Stephen Campbell. Campbell keskittyi puheenvuorossaan Gallacherin tapaan työläisnäkökulmaan ja Iso-Britannian talousimperialististen tavoitteiden kritisointiin. Campbellilla oli näkökulmissaan hieman sionistiedustajien tapaisia ajatuksia taloudellisesta kehityksestä. Hän esimerkiksi näki taloudellisen kehityksen oikeuttavan sionistiset tavoitteet Palestiinassa.

3.2.1 Arabien asialla ja sen puolesta

Kriittiset edustajat tarttuivat puheenvuoroissaan niihin aiheisiin, joita arabit olivat itse yrittäneet aikaisemmin tuomaan esille Iso-Britannian parlamentille. Keskeisenä ongelmana oli arabien aliedustus parlamentissa ja parlamentin puolueellinen sionisteja tukeva politiikka. Kaikki kriittiset edustajat tuovat puheenvuorossaan esille, että arabit eivät luota Iso-Britannian parlamenttiin ja siihen että heidän äänensä tulisi kuuluksi siellä. Tätä useampi kriittinen edustaja havainnollistaa esimerkiksi yksinkertaisella tosiasialla, että tämänkin debatin edustajista suuri osa oli sionisteja. Epäusko omaan edustukseen oli saanut arabeille käsityksen, että parlamentti on pikemminkin heitä vastaan ja ajoi etupäässä sionistien etuja Palestiinassa.¹⁰⁹

Arabeilla ei ollut käytännössä minkäänlaista pysyvää virallista edustusta parlamentissa. Arabeilla ei ollut pysyvää valittua edustajaa taikka edunajoryhmää parlamentissa, joka olisi ajanut heidän oikeuksiansa. Arabien oli siis todella vaikeaa vaikuttaa mitenkään Palestiinan päätöksentekoon, ei Palestiina eikä Lontoossa. Yksikään isobritannialainen edustaja ei ollut etniseltä taustaltaan arabi, joka olisi voinut auttaa edes jotenkin ajamaan arabien oikeuksia Lontoossa. Sionistien puolella tapaus oli päinvastainen. Sen lisäksi, että sionisteilla oli omat pysyvät edunajat parlamentissa ja edunajojärjestöt Palestiinassa, ne olivat myös todella vaikutusvaltaisia. Tästä vain yhtenä esimerkkinä varakkaaseen juutalaiseen Rothschildin pankkiirisukuun kuulunut sionistiedustaja James de Rothschild. Monilla sionistiedustajista oli juutalaista taustaa taikka olivat etnisiä juutalaisia, kuten Daniel Frankelilla ja Leopold Amerylla.¹¹⁰

¹⁰⁸ Hechter 2013, 46–47.

¹⁰⁹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Brown, sarakkeet 2307–2309.

¹¹⁰ Rubinstein 2011, 290–291; Rubinstein 2000, 175–176.

Kriittiset edustajien huomioidut osoittavat, että vaikka monet edustajat näennäisesti sanovat olevansa puolueettomia asian suhteen, on ilmeistä, että sionistiedustajat ovat puolueellisia näkökulmissaan.

Se mikä jää monelta sionistiedustajilta huomioimatta, on että parlamentissa käydyillä keskusteluilla oli konkreettisesti vaikutusta Palestiinan tilanteeseen. Alahuoneen keskusteluja pystyi vapaasti seuraamaan ja tieto keskustelujen sisällöstä kantautui Palestiinaan. Wilson ja Winterton huomauttavat edustajia siitä, että alahuoneen keskusteluja kuunnellaan Palestiinan yllättävän tarkallakin korvalla ja että viimeaikaisilla keskusteluilla on todennäköisesti ollut kielteistä vaikutusta arabikapinointiin.¹¹¹ Vaikka alahuoneella ei ollut suoraa käskyvaltaa Palestiinan siirtomaahallintoon taikka sen toimiin, pystyisi se vaikuttamaan esimerkiksi kansalliseen yleiseen mielipiteeseen debattiensa kautta. Tässä tilanteessa edustajien kommentit epäsuorasti viittaisivat siihen, että parlamentilla ja erityisesti sionistisilla edustajilla on itse voinut olla osaa arabikapinoiden syttymiseen pitkään jatkuneiden arabivastaisten debattien kautta.

Parlamentin sionismin suosimisen lisäksi kriittiset edustajat nostivat esiin muita sionistien toimintaan liittyneitä ongelmia. Brown nostaa osuvasti esille Iso-Britannian sionististen poliitikkojen tarkoituksenmukaisesti epäselvät lupaukset, joita tehtiin arabien kanssa mandaattivallan alkuaikana. Esimerkiksi Balfourin julistus ja Churchillin kausi siirtomaasihteerinä saavat osakseen kritisointia. Brown nostaa esille, että Lloyd-Georgen pääministerikautena, jolloin Churchill oli hallituksen siirtomaasihteerinä, tehtiin tarkoituksenmukaisesti sionisteja suosivia päätöksiä, kuten Balfourin julistus. Hän myös tuo esille, että Churchill ja Lloyd-George molemmat olivat aikanaan tietoisia siitä, ja jopa vahvasti uskoivat, että Palestiinasta tulisi ajan myötä täysin juutalainen valtio.¹¹² Brown tuo esille tämän esimerkin kautta sitä, minkä takia on ymmärrettävää, että arabit eivät luota Iso-Britannian tukevan heitä.

Wilson kritisoi puheenvuorossaan monen sionistiedustajan korostamaa juutalaisten antamaa avunantoa Iso-Britannialle. Sionistiedustajien mukaan keskusvaltojen juutalaiset olisivat ympärysvaltojen levittämän propagandan myötä kääntyneet omaa maatansa vastaan. Tämä ei Brownin mukaan pidä paikkaansa, vaan jokainen keskusvaltojen juutalainen taisteli omalla

¹¹¹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Wilson, Winterton.

¹¹² Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Brown, sarake 2309.

puolella näistä väitteistä huolimatta.¹¹³ Sionistiedustajien väitteet juutalaisten kääntymisestä keskusvaltojen omia joukkoja vastaan muistuttavat Natsi-Saksassa juutalaisista levitettyjä salaliittoteorioita, joilla myöhemmin perusteltiin juutalaisten vainoja ja holokaustia.

3.2.2 Jakosuunnitelmaan suhtautuminen

Kriittiset edustajat suhtautuivat jakosuunnitelmaan pääosin myönteisemmin kuin sionistiedustajat. Suurin osa kriittisistä edustajista, pois lukien Gallacher, joka ehdottomasti vastusti jakosuunnitelmaa, oli jakosuunnitelman puolella. He tunnustavat Peelin komitean jäsenet päteviksi ja heidän tuottamaansa raporttia hyväksi selvitykseksi kapinoista.¹¹⁴

Gallacher vastusti jakosuunnitelmaa, koska hän uskoi sen toteutuessa vain lisäävän viime aikoina Euroopassa kasvanutta juutalaisvihaa entisestään. Gallacher kehottaa, että sionistien pitäisi tunnustaa arabien oikeus Palestiinaan, jonka jälkeen sopu ja yhteiselo on mahdollista eikä jakoa näin ollen tarvitsisi toteuttaa.¹¹⁵

Muut kriittiset edustajat näkevät jakosuunnitelman ainoana järkevänä ratkaisuna Palestiinan ongelman ratkaisemiseksi. Jakosuunnitelman nähtäisiin toteutuvan joka tapauksessa jossain vaiheessa, sillä yhteiskunnallinen kuilu juutalais- ja arabiväestön välillä oli niin suuri, että se ei tule koskaan umpeutumaan. He tuovat esille, että Palestiinan sionistien puolelta ei todennäköisesti edes haluta sen umpeutuvan. Sionismin perimmäisenä tarkoituksena oli luoda Palestiinaan juutalainen valtio, eikä integroitua arabiväestöön. Tällöin sionistiedustajien syytökset siitä, että siirtomaahallinto ja mandaatin ehdot olisivat syypäänä väestöjen väliselle segregaatiolle ovat perättömiä. Segregaatiota on enemmän jopa haluttu juutalaisten puolelta. Kriittisten edustajien huomiot korostavat hyvin Palestiinan ongelman paradoksaalisuutta. Balfourin julistuksessa puhuttiin juutalaisen kansallisen kodin perustamista Palestiinaan, mutta sionistien tavoitteena oli luoda suvereeni juutalaisvaltio. Kriittisten edustajien keskuudessa vaikuttaa oleva selkeämmin käsitys, että arabi- ja juutalaisväestön välillä vallitsi todellinen yhteiskunnallinen kuilu ja että sen johtui osittain sionismin aiheuttamasta tarkoituksenmukaisesta segregaatiosta. Peelin komitea oli raportissaan tuonut esille samat huomiot yhteisöjen välisestä yhteiskunnallisesta kuilusta.

¹¹³ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Brown, sarake 2294.

¹¹⁴ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Wilson, sarake 2291; Brown, sarake 2307; Winterton, sarake 2350.

¹¹⁵ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Gallacher, sarake 2358.

Olennaista jakosuunnitelman hyväksymisen kanssa on, että kriittiset edustajat eivät kiellä Peelin komitean pätevyyttä ja raportin tuloksia. Osa syynä minkä takia sionistiedustajat eivät hyväksyneet hallituksen päätöstä jakosuunnitelmasta oli, että se pohjautui Peelin komitean raporttiin. Kriittiset edustajat kannattavat jakosuunnitelmaa vahvemmin, eivätkä pyri delegitimoimaan sitä komitean ja raportin kritisoinnilla. He suhtautuvat optimistisemmin itse jakosuunnitelman toteuttamiseen, mutta myös sen tuloksiin.

Kriittiset edustajat korostavat sitä, että jako on ollut osittain epäreilua arabeille maanlaadun puolesta. Kuten aiemmassa kappaleessa tuotiin esille, juutalaiset olivat saaneet jakosuunnitelmassa suurimman osan alavasta ja hyvästä viljelyskelpoisesta maasta. Arabit olivat saaneet kylläkin pinta-alaltaan enemmän maa-alueita jakosuunnitelmassa, mutta se oli pääosin maaperältään köyhempää ylänköä ja aavikkoaluetta. Sionistiedustajat olivat itsekin myöntäneet, että arabien alueet olevan köyhempää ylänköaluetta, josta tultaisiin todennäköisemmin hyökkäämään resurssirikkaammille alankoalueille.¹¹⁶

Kuten vuotta aiemmassa debatissakin, tässäkin debatissa sionistiedustajat olivat vedonneet arabien kykenemättömyyteen kehittää heille annettuja alueita, jonka takia hiellä ei ollut samanlaista oikeutta maa-alueisiin. Wilson puolusti arabien olevan yhtä kykeneviä kehitykseen kuin britit tai juutalaiset ja moitti sionistiedustajia arabien väheksymisestä.¹¹⁷ Jälleen kerran sionistiedustajat yrittivät evätä arabien oikeutta Palestiinaan rodullisiin ominaisuuksiin vedoten.

Se miten arabiväestö ja arabien korkea komitea olivat oikeasti suhtautuneet jakosuunnitelmaan, jäi kuitenkin osalta kriittisistä edustajista huomioimatta. Wilson maalasi puheenvuoronsa aikana kuvan, että Palestiinana arabit olisivat suhtautuneet myönteisesti jakosuunnitelmaan, vaikka näin ei tosiasiasa ollut. Kun jakosuunnitelma oli julkistettu arabikomitea, joka oli Palestiinan arabien niin sanottu edustusryhmä, oli täysin kumonnut jakosuunnitelman. Arabikomitea oli vaatinut, että koko Palestiina tulisi sisällyttää arabivaltioon ja minkäänlaista juutalaisvaltiota ei saisi perustaa. Arabikomitea oli täysin ehdoton mielipiteissäänsä eikä se suostunut minkäänlaisiin neuvotteluihin.¹¹⁸

Sionistiedustajista Wedgewood itseasiassa moittii Wilsonia siitä, että hän ei ole täysin perillä siitä, miten arabit oikeasti suhtautuvat jakosuunnitelmaan ja sanoo, että sitä vastustetaan

¹¹⁶ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Brown, sarake 2309.

¹¹⁷ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Wilson, sarakkeet 2297–2298.

¹¹⁸ Podesh 2015, 30.

oikeasti enemmän, kuin mitä Wilson antaa ymmärtää. Kriittisistä edustajista Brown huomio omassa puheessaan, että arabien keskuudessa vastustetaan jakosuunnitelmaa.¹¹⁹

3.2.3 Siirtomaahallinto ja mandaatti

Kriittiset edustajat pääasiallisesti puolustivat puheissaan siirtomaahallintoa. He näkivät, että siirtomaahallinto oli tehnyt parhaansa niin arabikapinoiden toimissaan, kuin mandaatin toteuttamisessa. Sionistiedustajat olivat aiemmissa puheenvuoroissa tiukasti kritisoineet siirtomaahallintoa tahallista mandaatin sabotoimisesta ja liian lempeästi toimimisesta arabikapinoiden suhteen. Wilson, Winterton ja Brown pitivät näitä syytöksiä epärealistina, sillä mandaatin toteuttaminen ja hallinnointi Palestiinassa oli lähtökohtaisesti todella haastavaa. He kuvastavat mandaatin toteuttamista ja siihen asetettuja ehtoja lähes mahdottomina toteuttaa, joidenka takia myös Palestiinan hallinnointi on vaikea. Samalla he myös pitivät epärealistina sitä, että parlamentissa läntätään Palestiinan ongelmat siirtomaahallinnon syyksi, sillä lähtökohdat hallinointiin ovat olleet vaikeat ja heistä itsestään riippumattomat.¹²⁰

Wilsonilla oli itse ensikäden kokemusta Irakin vuoden 1920 kansannoususta, joka voi osaltaan selittää hänen ymmärtäväistä suhtautumistansa. Hän tukee sellaisia rauhanomaisia toimintatapoja, joita Wauchope oli yrittänyt käyttää kapinoiden alkupuolella, koska oli itse omien sanojensa mukaan Irakin kapinoiden aikana yrittänyt epäonnistuneesti voimakeinoin taltuttaa kapinoita esimerkiksi pidättämällä uskonnollisia johtohenkilöitä.

Kriittiset edustajat eivät puheenvuoroissaan pyri vierittämään Palestiinan ongelmien syytä siirtomaahallinnon niskoille, vaan tunnustavat niiden johtuvan

Mandaatin toimimattomuuden tunnustaminen on olennaista kriittisten edustajien näkökulmissa. He tiedostavat, että sionistien ja arabien intressit eivät yksinkertaisesti ole sovittavissa keskenään ja ne tulevat olemaan väistämättä ristiriidassa keskenään. Molempien osapuolien intressien toteuttaminen samanaikaisesti mandaatin ehtoja noudattaen oli ikään kuin paradoksi. Kriittiset edustajat tuovat esille, että mandaatin toimimattomuuden lisäksi sitä ei ole tarkoituksen mukaisesti haluttu myöskään toteuttaa. Crossley ottaa kantaa aiheeseen seuraavasti.

¹¹⁹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Wedgewood & Brown.

¹²⁰ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937. Wilson, sarake 2293; Brown, sarakkeet 2306–2307 & Earl Winterton, sarakkeet 2351–2352.

The Mandate under which Palestine was governed all those years was a class "A" Mandate, which imposes upon the mandatory the obligation of granting self-governing institutions to the people of the country. Yet there never has been the slightest chance of self-governing institutions being granted to the Arabs because they are in a majority—for no other reason.¹²¹

Crossley jatkaa, että sen lisäksi että arabit eivät olleet saaneet mandaatissa heille luvattuja instituutteja, Peelin komission raportista käy ilmi, että arabit olivat itseasiassa johdon mukaisesti vastustaneet koko mandaattia ja sen mukana tullutta juutalaisten maahanmuuttoa ja Iso-Britannian siirtomaavaltaa. He olisivat halunneet Iso-Britannian opastusta itsehallinnollisten instituutioiden muodostamisessa.¹²² Iso-Britannian antamat lupaukset olivat kuitenkin jääneet toteuttamatta ja Palestiinan arabit saivatkin jotain aivan muuta mitä olivat toivoneet.

¹²¹ Hansard, Palestine, volume 326, 21.7.1937, Crossley, sarake 2324.

¹²² Ibid.

4 Päätelmiä

Mitä käsitellystä aineistosta voidaan sitten päätellä? Alkuperäisaineistoja tarkasteltaessa huomattiin, että molemmissa debatteissa keskustelu oli hyvin jakautunutta ja että osaa ottaneet edustajat pystyttiin jakamaan kahteen eri ryhmään, sionistiedustajiin ja kriittisiin edustajiin. Suurin osa molempien debattien osaa ottaneista edustajista oli sionistiedustajia, jotka tukivat sionistisia poliittisia tavoitteita Palestiinassa. Lukumääräisesti huomattavasti pienempi osa edustajista oli kriittisiä edustajia, jotka tukivat Palestiinan arabiväestön poliittisia tavoitteita.

Ensimmäisessä käsittelyluvussa, jossa käsiteltiin 19.6.1936 pidettyä debattia, huomattiin, että sionistiedustajien puheenvuorot keskittyivät aiheissaan talouteen, imperialistisiin intresseihin ja mandaattiin, joilla pyrittiin laaja-alaisesti sekä legitimoimaan Iso-Britannian siirtomaavaltaa, että delegitimoimaan Palestiinan arabiväestön itsemääräämisoikeutta. Näistä aiheista talous oli keskeisin aihe sionistiedustajien puheenvuoroissa. Taloudellisella kehityksellä ja sen tuomilla materiaalisilla hyödyillä, kuten elintason nousulla ja juutalaisten tekemillä investoinneilla, perusteltiin Iso-Britannian siirtomaavaltaa oikeutetuksi. Samalla sionistiedustajat delegitimoivat arabiväestön oikeutta itsemääräämisoikeuteen vedoten näihin taloudellisiin ja materiaalsiin seikkoihin. Arabiväestön ei esimerkiksi nähty olevan kykenevä kehittämään Palestiinaa taloudellisesta taikka materiaalisesti, jonka takia heillä ei ollut oikeutta itsemääräämiseen taikka alueelliseen valtioon Palestiinassa. Kykenemättömyyttä perusteltiin rasisisesta näkökulmasta ja vedottiin arabien rodullisiin ominaisuuksiin, kuten laiskuuteen ja takapajuisuuteen.

Sionistiedustajien mandaattiin liittyvät puheenvuorot keskittyivät perustelemaan Iso-Britannian siirtomaavaltaa oikeutetuksi. Iso-Britannia ei voinut suostua mandaatista luopumiseen, joka oli arabikapinoiden tarkoitus, koska se oli solminut mandaattisopimuksen vallastaan Kansainliiton kanssa, jonka yhtenä ehtona oli juutalaisen kansallisen kodin perustaminen Palestiinaan. Tämän takia Iso-Britannialla oli syy ja kansainvälisesti tunnustettu oikeus Palestiinaan, jonka takia olisi sopimuksen rikkomus perääntyä Palestiinasta ja suostua arabikapinoiden ehtoihin. Samaten sionistiedustajat käyttivät mandaattia perusteena sille, minkä takia arabeilla ei ollut oikeutta Palestiinaan.

Kriittiset edustajat keskittyivät puheenvuoroissaan nimensä mukaisesti kritisoimaan sionistiedustajia, siirtomaahallintoa ja hallitusta, sekä näiden ajamia sionistisia tavoitteita Palestiinassa. Keskeistä kriittisten edustajien näkökulmissa oli, että he tunnustivat arabien

itseään määräämisoikeuden legitimiiksi ja ovat arabiväestön puolella. Kriittiset edustajat näkivät, että arabien vaateet itseään määräämisoikeudesta olivat perusteltuja ja poliittiset huolenaiheet esimerkiksi arabien vähenevästä maanomistuksesta ja rajusti kasvaneesta juutalaisten maahanmuutosta tulisi ottaa todesta. Kriittiset edustajat toivat perusteluissaan esille, että Iso-Britannia oli vuosien mittaan jatkuvasti pettänyt arabeille antamansa lupaukset, jonka takia kapinointi ja sen poliittiset tavoitteet tulisi ottaa todesta. Esimerkiksi Palestiinan ei ollut perustettu itsehallinnollisia instituutioita, vaikka se oli mandaatin päämääränä. Instituutioita ei ollut perustettu siinä pelossa, että arabit olisivat saaneet enemmistönä vallan paikallishallinnoissa ja lopettaneet sionistiset pyrkimykset.

Kriittiset edustajat toivat esille, että Iso-Britannian suosi sionistista liikettä ja sen tavoitteita, koska ne edistivät samalla Iso-Britannian imperialistisia intressejä Palestiinassa. Esimerkiksi Gallacherin näkemys oli, että imperialistit eivät ajaneet hyvää hyvyttään juutalaisten etuja, vaan käyttivät sionismia omien imperialistisen etujensa ajamiseen, kuten taloudellisen hyödyn saamiseksi.

Kriittiset edustajat eivät pyrkineet samalla tavalla delegitimoimaan toisen osapuolen tavoitteita, kuin mitä sionistiedustajat olivat tehneet, vaan katsoivat tilannetta molempien osapuolien lähtökohdista. Kriittiset edustajat toivat kritisoinnissaan esimerkkien kautta esille sionistiedustajien ristiriitaiset näkökulmat ja suhtautumiset, joita heillä oli Palestiinana tilanteeseen ja sionismiin ylipäätensä.

21.7.1937 pidetyssä debaatissa keskustelujen keskeisin aihe oli Peelin komitean raportti ja siinä esitetty Palestiinan jakosuunnitelma, jonka hallitus oli alustavasti hyväksynyt.

Käsittelyluvussa tuli esille, että sionistiedustajien puheenvuoroissa taloudelliset ja materiaaliset aiheet siirtomaavallan perustelussa olivat siirtyneet taka-alalla.

Sionistiedustajien puheenvuoroissa keskiöön nousivat nyt Palestiinan jakosuunnitelman kritisointi ja muiden osapuolien, kuten siirtomaahallinnon ja arabiväestön syyttäminen Palestiinan tilanteesta. Jakosuunnitelmaa pidettiin mahdottomana toteuttaa sellaisena kuin se oli ehdotettu komitean raportissa. Peelin komiteaa ei pidetty pätevänä tekemään ehdotusta Palestiinan jakamisesta ja luovuttamisesta. Arabiväestön itseään määräämisoikeutta ei vielä haluttu tunnustaa ja arabien kapinointia sekä huolenaiheita mahdollisesta tulevaisuuden juutalaisten ylivallassa pidettiin edelleen perusteettomina. Sionistiedustajat käyttivät aikaisempaa enemmän historiapolitiikkaa puheissaan ja vetosivat siihen, että sekä juutalaisilla

että Iso-Britanniassa oli sodan aikaisten kontribuutioidensa ja taloudellisten investointien takia oikeus Palestiinaan.

Kriittiset edustajat olivat edelleen arabien asian puolesta ja tunnustivat heidän huolensa todellisiksi. Arabien oikeutta itsemääräämiseen tuotiin aikaisempaa enemmän esille. Etenkin arabien oikeutta hallinnollisiin instituutioihin painotettiin nyt enemmän ja korostettiin sitä, että Iso-Britannia ei tarkoituksensa mukaisesti ole halunnut antaa sitä arabeille, koska se ei olisi sionistien ja kolonialistien intressien mukaista. Kriittiset edustajat suhtautuivat jakosuunnitelmaan optimistisemmin, kuin sionistiedustajat ja näkivät sen olevan ainoa toimiva tapa ratkaista Palestiinan tilanne. Kriittiset edustajat eivät myöskään kritisoineet siirtomaahallintoa ja syyttäneet muita osapuolia Palestiinan ongelmista, vaan suhtautuivat näihin ymmärtäväisesti.

Miksi arabikapinat ja etenkin vuodet 1936 ja 1937 ovat niin tärkeitä Israelin-Palestiinan konfliktin historian kannalta. Mielestäni arabikapinat, siitä laadittu Peelin komitean raportti ja sen ehdotus Palestiinan jakamisesta olivat ensimmäinen kerta, kun Iso-Britanniassa konkretisoitui, että sen tavoitteita Palestiinassa olisi mahdotonta toteuttaa. Laaja ja pitkäkestoinen kapinointi sekä Peelin komitean raportin tulokset olivat selviä merkkejä siitä, että sen kaavailema juutalaisen kodin perustaminen ja itsenäisyyden myöntämien arabeille eivät olleet sovittavissa keskenään. Merkittävää on se, että Peelin komitean jakosuunnitelma oli tietyvästi ensimmäinen kerta, kun Palestiinan jakamista ja Iso-Britannian siirtomaavallan lopettamista ehdotettiin Iso-Britannian viralliselta taholta julkisesti.

Miten arabikapinat ja jakoehdotus sitten asettuvat laaja-alaisemmin Israelin-Palestiinan konfliktin historiaan ja minkä takia sitä tulisi pitää merkittävänä tapahtumana? Arabikapinat yhdessä komitean raportin ehdottaman jakosuunnitelman kanssa sysäsivät käyntiin pitkään kestäneen kehityskaaren, jossa Iso-Britannian siirtomaavallasta Palestiinassa alkoi asteittain luhistumaan seuraavan vuosikymmenen aikana. Toisen maailmansodan jälkeisellä ajalla Iso-Britannian kansainvälinen vaikutusvalta ja siirtomaavallan ote Palestiinasta olivat heikentyneet niin merkittävästi, että sen piti lopulta luopua Palestiinasta vuonna 1947, jolloin se alkoi vetämään joukkojaan pois alueelta. Iso-Britannian perääntyessä Palestiinan ongelmallinen tilanne siirtyi Yhdistyneiden kansakuntien hoidettavaksi. YK ehdotti – kuten Peelin komitea kymmenen vuotta aikaisemmin – Palestiinan jakamista kahteen erilliseen valtioon, juutalaisvaltioon ja arabivaltioon, sekä kansainvälisesti hallittuun Jerusalemiin. Jakosuunnitelmaa ei kuitenkaan ehditty toteuttaa sellaisenaan, sillä Palestiinassa syttyi

sisällissota arabien ja juutalaisten välillä 1947. Sota kesti vuoteen 1948 asti, jolloin se päättyi lopulta juutalaisten joukkojen voittoon ja Israelin valtion perustamiseen. Hävinneille Palestiinan arabeille ei muodostettu jakosuunnitelmissa kaavailtua valtiota ja yli 700 000 tuhatta arabia joutui pakenemaan Palestiinasta Nakbaksi kutsuttujen etnisten puhdistusten takia. Palestiinaan arabeilla ei vielääkään ole kansainvälisesti tunnustettua virallista valtiota, vaikka se oli luvattu heille yli sata vuotta sitten.

Näin käynnistyi jo yli seitsemänkymmentä vuotta jatkunut Israelin-Palestiinan konflikti, jolle ei näy loppua ainakaan lähitulevaisuudessa. Loppujen lopulta voidaan sanoa, että konfliktin syntyssyynä voidaan suurelta osin pitää Iso-Britannian siirtomaavallan intressejä, joita ajamalla se loi pohjan nykyiselle konfliktille. Arabikapinat ja sen aikaansaamat muutokset Iso-Britannian Palestiinan siirtomaavallan asteittaisessa rappeutumisessa osoittavat sen, että tämä murroksellinen kriisinaika totisesti oli siirtomaavallan lopun alkua Palestiinassa.

Lähteet

Julkaistut alkuperäislähteet

Hansard, Colonial Office, Volume 313, debated on Friday 19 June 1936.

<https://hansard.parliament.uk/Commons/1936-06-19/debates/06802f03-70ba-4b28-8811-efdb4771c251/ColonialOffice?highlight=palestine#contribution-e880d5a0-1404-4341-a910-3f93a5b9b1c6>

Hansard, Palestine, Volume 326, debated on Wednesday 21 July 1937.

<https://hansard.parliament.uk/Commons/1937-07-21/debates/4e25e9c5-a246-4dac-b679-1a65991f38be/Palestine?highlight=palestine#contribution-e69e1687-44c7-4949-8b11-17bf8d2f3bfa>

Palestine Royal Commission Report, London 1937.

United Nations Digital Library, Text of Mandate for Palestine, 1922.

<https://digitallibrary.un.org/record/829707?v=pdf>

Tutkimuskirjallisuus

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. 4. painos. Vastapaino, Tampere 2011.

Auerbach, Jeffrey: Before the Mandate: British Rule in Palestine, 1920–1922. *Israel studies* (3) 09/2021, 5–23.

Banton, Mandy: *Administering the Empire, 1801–1968 A Guide to the Records of the Colonial Office in the National Archives of the UK*. Lontoo 2020.

Biger, Gideon: *The boundaries of modern Palestine, 1840–1947*. RoutledgeCurzon, London 2004.

Brummet, Barry: *Techniques of close reading*. 2. painos. SAGE Publications, Los Angeles 2019.

Cohen, Michael J.: Sir Arthur Wauchope, the army, and the rebellion in Palestine, 1936. *Middle Eastern studies* (9) 01/1937, Taylor & Francis Group, 19–34.

Cowling, Maurice: *The Impact of Hitler: British politics and British policy, 1933–1940.*, Cambridge studies in history and theory of politics, Cambridge University Press, Cambridge 1975.

Elkins, Caroline & Pedersen, Susan: *Settler colonialism in the twentieth century: projects, practices, legacies*. Routledge, New York 2005.

- Feldman, David: Jews and the British Empire c.1900. *History workshop journal*, Vol.63 (1), Oxford University Press, Oxford 2007.
- Fieldhouse, D.K.; *Western Imperialism in the Middle East 1914–1958*. 1. painos. Oxford University Press, New York 2006.
- Ghandour, Zeina B.: *A Discourse on Domination in Mandate Palestine: Imperialism, Property and Insurgency*. Routledge, London 2010.
- Gottheil, Fred M: *Arab immigration into pre-state Israel: 1922–1931*, Middle Eastern studies, Taylor & Francis Group, Essex, vol. 9, 1973.
- Green, Abigail: The British Empire and the Jews: An Imperialism of Human Rights? *Past & present* (1) 05/2008, Oxford University Press, Oxford, Vol.199, 175–205.
- Gutwein, Danny: The politics of the Balfour Declaration: Nationalism, imperialism and the limits of Zionist-British cooperation. *The journal of Israeli history* (35) 07/2016, Routledge, 117–152.
- Haiduc-Dale, Noah: *Arab Christians in British Mandate Palestine: communalism and nationalism, 1917-1948*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2013.
- Hechter, Michael: *Alien Rule. West Nyack*, 1. painos. Cambridge University Press, Cambridge 2013.
- Hughes, Matthews: *Britain's Pacification of Palestine: The British Army, the Colonial State, and the Arab Revolt, 1936–1939*, Toim. Hew Strachan & Geoffrey Wawro, 1. painos. Cambridge University Press, Cambridge 2019.
- Jacobson, Abigail: *From empire to empire: Jerusalem between Ottoman and British rule*. Syracuse University Press, New York 2011.
- Kaarlo, Havu; Ihalainen, Pasi; Marjanen, Jani et al.: *Sanat siltana menneeseen: Kielelliset lähestymistavat historiantutkimuksessa*. Toim. Pasi Ihalainen & Heli Valtonen, Gaudeamus, 2022.
- Kattan, Victor; Falk, Richard: *From coexistence to conquest international law and the origins of the Arab-Israeli conflict, 1891–1949*. Pluto Press, Lontoo 2009.
- Metzer, Jacob: *The divided economy of mandatory Palestine*. Toim. Charles Tripp, Cambridge University Press, Cambridge 1998.
- Monthly, Penkower: *Palestine in Turmoil: The Struggle for Sovereignty, 1936–1939*. Academic Studies Press, Boston, vol.2 2019.
- Morgan, Kenneth O.: Lloyd George and Germany. *The Historical journal* (39) 09/1996, Cambridge University Press, Cambridge, 755–766.

- Nafi, Basheer M.: SHAYKH 'IZZ AL-DĪN AL-QASSĀM: A REFORMIST AND A REBEL LEADER, *Journal of Islamic studies* (2) 07/1997, 185–215.
- New Zealand History, The Ottoman Empire, The Arab Revolt, 1916–1918. <https://nzhistory.govt.nz/war/ottoman-empire/arab-revolt> [Haettu 29.3.2024].
- Ovendale, Ritchie: *The origins of the Arab-Israeli wars*. 4. painos. Routledge, New York 2004.
- Penkower, Monty: *Palestine in Turmoil: The Struggle for Sovereignty, 1933–1939*. Toim. Michael A. Shmidman & Simcha Fishbane, 1. painos. Academic Studies Press, Boston 2019.
- Podeh, Elie: *Chances for peace: missed opportunities in the Arab-Israeli conflict*. Painos 1, University of Texas Press, Austin 2015.
- Quigley, John: *Britain and Its Mandate over Palestine: Legal Chicanery on a World Stage*. Anthem Press, London 2022.
- Qumsiyeh, Mazin B.: *Popular resistance in Palestine a history of hope and empowermen*. Pluto Press, London 2022.
- Ramat Hanadiv, The Rothschild Legacy, James Armand de Rothschild (1878-1957). <https://www.ramat-hanadiv.org.il/en/rothschilds-legacy/the-rothschild-legacy/the-house-of-rothschild/james-armand-de-rothschild1878-1957/> [Haettu 29.4.2024].
- Reinharz, Jehuda & Golani, Motti: Chaim Weizmann: The Great Enabler. From the Balfour Declaration to the Establishment of the State of Israel. *Modern Judaism* (40), 02/2020, 108–131.
- Reynold, Nick: *Britain's unfulfilled mandate for Palestine*. Lexington Books, London 2014.
- Rubinstein, William D.: The Secret of Leopold Amery. *Historical research: the bulletin of the Institute of Historical Research* (181) 06/2000, vol.73, 175–196.
- Rubinstein, William D.: *The Palgrave Dictionary of Anglo-Jewish History*. toim. Jolles, Michael A. & Rubinstein, Hilary L., 1. painos. Palgrave Macmillan, Hampshire 2011.
- Said, Edward: *Orientalismi*. Alkuteos: *Orientalism* (1978). Suom. Kati Pitkänen. 2. painos, Gaudeamus, Helsinki University Press, Helsinki 2011.
- Shaw, Malcom: The League of Nations Mandate System and the Palestine Mandate: What Did and Does It Say about International Law and What Did and Does It Say about Palestine? *Israel Law Review* (3) 11/2016, Cambridge University Press, Cambridge, 287–308.
- Stahn, Carsten: *The Law and Practice of International Territorial Administration*. Cambridge University Press, Cambridge 2008.

Stilz, Anna: Decolonization and Self-determination. *Social philosophy & policy* (32) 01/2015, 1–24.

Wolf, John: The Origins of Christian Zionism: Lord Shaftesbury and Evangelical Support for a Jewish Homeland. *Ecclesiology* (3) 2016, Brill Publishers, vol.12, Leiden, 390–391.